

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра германської і української філології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти
магістр

на тему: «Аудіовізуальний переклад гумору в англomовних серіалах:
проблеми перекладацької адаптації»

Виконала: здобувач вищої освіти
за освітньо-професійною
програмою
Германські мови і переклад
(англійська та німецька мови)
спеціальності 035 Філологія
другого (магістерського) рівня
вищої освіти
групи 1
Першін В. П.
Керівник: Люлька В. М.
Рецензент: Петрушова Н.В.

Полтава - 2025 року

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

Освітньо-професійна програма Германські мови і переклад
(англійська та німецька мови)
Спеціальність 035 Філологія
Ступінь вищої освіти Магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Наталія СИЗОНЕНКО
листопада 2025 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Першін Володимир Павлович

1. Тема роботи: «Аудіовізуальний переклад гумору в англійськомовних серіалах: проблеми перекладацької адаптації», керівник роботи: кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської і української філології Люлька Вікторія Миколаївна.

Затверджено засіданням кафедри протокол №5 від 28.10.2024 року

2. Строк подання здобувачем вищої освіти роботи 15 грудня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи:

- спеціальна професійна література,
- джерелах глобальної мережі Інтернет в галузі перекладу рекламних текстів, що знаходяться у відкритому доступі,
- результатах роботи наукового гуртка, результатах курсів для неформальної освіти.
- джерела бази практики.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

Розділ 1. Теоретичні засади аудіовізуального перекладу гумору

Розділ 2. Практичний аналіз аудіовізуального перекладу гумору в англійськомовних серіалах

Розділ 3. Проблеми та перспективи перекладацької адаптації гумору в аудіовізуальних продуктах

5. Перелік графічного матеріалу: схеми, рисунки, графіки, діаграми за темою та об'єктом дослідження

6. Дата видачі завдання: 14 листопада 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір і затвердження теми роботи.	03.10.2024 р. – 29.10.2024 р.	
2	Складання і затвердження розгорнутого плану та завдання на кваліфікаційну роботу	30.10.2024 р. – 14.11.2024 р.	
3	Опрацювання літературних джерел	15.11.2024 р. – 10.11.2025 р.	
4	Збір, вивчення і обробка інформації, необхідної для виконання роботи	15.11.2024 р. – 10.11.2025 р.	
5	Виконання теоретичного розділу роботи	15.11.2024 р. – 03.02.2025 р.	
6	Виконання аналітичних розділів роботи	04.02.2025 р. – 10.11.2025 р.	
7	Оформлення тексту роботи	11.11.2025 р. – 21.11.2025 р.	
8	Попередній захист роботи на кафедрі	24.11.2025 р. – 25.11.2025 р.	
9	Нормо-контроль	27.11.2025 р. – 03.12.2025 р.	
10	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень і пропозицій	04.12.2025 р. – 10.12.2025 р.	
11	Захист кваліфікаційної роботи	23.12.2025 р.-24.12.2025 р.	

Здобувач вищої освіти _____ Володимир ПЕРШІН

Керівник роботи _____ Вікторія ЛЮЛЬКА

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ ГУМОРУ	9
1.1. Аудіовізуальний переклад як окремий напрям перекладознавства	9
1.2. Лінгвопрагматична природа гумору в англomовному медіаконтенті	14
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ ГУМОРУ В АНГЛОМОВНИХ СЕРІАЛАХ	20
2.1. Лінгвістичні труднощі передачі словесного гумору	20
2.2. Культурно обумовлений гумор та способи його адаптації	24
2.3. Невербальні компоненти гумору та їх вплив на переклад	30
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ АДАПТАЦІЇ ГУМОРУ В АУДІОВІЗУАЛЬНИХ ПРОДУКТАХ	36
3.1. Вплив перекладацьких стратегій на сприйняття гумору аудиторією	36
3.2. Типові перекладацькі помилки та чинники їх виникнення	42
3.3. Рекомендації щодо оптимізації перекладацької адаптації гумору	50
ВИСНОВКИ	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	58
ДОДАТКИ	62

ВСТУП

Актуальність теми. Сьогодні англomовні серіали стали одним із провідних джерел культурного впливу у світі, формуючи мовні моделі, поведінкові стереотипи й навіть лексичні тренди. Українська аудиторія активно споживає медіаконтент у стрімінгових сервісах, що підвищує попит на якісну локалізацію аудіовізуальних продуктів. Найбільш відчутні труднощі постають у перекладі гумору, адже він поєднує мовні особливості, культурні алюзії, невербальні сигнали та комунікативні стратегії, які далеко не завжди мають прями відповідники в українській мові.

У випадках, коли гумор перекладено невдало, глядач сприймає персонажів і сюжет зовсім інакше, ніж замислено авторами. Жарти «не працюють», емоційний ефект втрачається, а комедійні сцени, які мали викликати сміх, часто залишаються нейтральними. Це свідчить про те, що відтворення гумору потребує глибшої адаптації, ніж простий буквальный переклад. Усе це робить дослідження механізмів і стратегій перекладацької інтерпретації комічного особливо важливим.

Проблематика перекладу гумору не є новою для світової науки. Питання лінгвістичного та культурного аспектів комічного розглядали С. Аттардо, Д. Веллер. Особливості аудіовізуального перекладу описані у роботах Дж. Діаса Сінтаса, А. Реми, Ф. Ореро. Українські дослідники Л. Коломієць, О. Чередниченко, М. Риженко, О. Ребрій також торкалися питань передачі культурно маркованих елементів і комічних ефектів у перекладі. Проте більшість праць присвячені здебільшого гумору в літературних текстах або загальним питанням локалізації, тоді як специфіка перекладу гумористичних епізодів саме в серіалах залишається недостатньо вивченою.

Сучасні тенденції медіа також актуалізують проблему: гумор у серіалах часто ґрунтується на актуальних подіях, мемах, сленгу, грі слів і культурних реаліях, що створює ситуацію швидкого «застаріння» жартів. Це вимагає від

перекладача не лише володіння мовою, а й постійного занурення в англomовний та український культурний контекст, здатності до творчої адаптації та відчуття ефекту, який має сприйняти глядач.

Таким чином, дослідження аудіовізуального перекладу гумору в англomовних серіалах є своєчасним і важливим як для розвитку перекладознавства, так і для практики локалізації, оскільки воно спрямоване на пошук ефективних шляхів збереження комічності й авторського стилю при перенесенні гумору на український ґрунт.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Кваліфікаційна робота розроблена та впроваджена в полі науково-дослідного напрямку кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін відповідно до теми: «Актуальні питання сучасної філології та особливості викладання мовних дисциплін в аграрному вищому навчальному закладі»

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є визначення лінгвопрагматичних особливостей гумору в англomовних серіалах та аналіз ефективності перекладацьких стратегій і прийомів його відтворення українською мовою.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність виконання таких **завдань**:

1. Розглянути ключові теоретичні підходи до аудіовізуального перекладу та з'ясувати, як вони співвідносяться з відтворенням гумору в медіатекстах.
2. Визначити мовні, культурні та прагматичні чинники, що впливають на створення комічного ефекту в англomовних серіалах.
3. Систематизувати перекладацькі стратегії й прийоми, які можуть бути застосовані для адаптації жартів і гумористичних епізодів українською мовою.
4. Проаналізувати приклади локалізації гумористичного контенту з англomовних серіалів для виявлення ефективних і неефективних

перекладацьких рішень.

5. Встановити типові труднощі та причини спотворення або втрати гумористичного ефекту під час перекладу.

6. На основі проведеного аналізу запропонувати практичні рекомендації для вдосконалення перекладацької адаптації гумору в аудіовізуальних творах.

Об'єктом дослідження є аудіовізуальні тексти англомовних серіалів.

Предмет дослідження – функціональні особливості гумористичних елементів в англомовних серіалах та практичні способи їх перекладацької адаптації українською мовою.

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовано комплекс методів, що забезпечують повноту та об'єктивність отриманих результатів. Теоретичною основою слугував описативний метод, який дав змогу узагальнити наукові підходи до аудіовізуального перекладу та інтерпретації гумору. Для виявлення смислових і прагматичних характеристик комічних елементів було використано контекстуально-інтерпретаційний метод, що дозволив простежити зв'язок між лінгвістичними засобами та комічним ефектом. Метод порівняльного аналізу застосовувався для зіставлення оригінальних епізодів англомовних серіалів та їх українських перекладних версій з метою визначення ефективності застосованих перекладацьких стратегій. Кількісно-якісний аналіз забезпечив оцінювання частотності перекладацьких прийомів і їх впливу на результат локалізації. Також було залучено елементи дискурс-аналізу, що дозволило врахувати взаємодію вербальних і невербальних компонентів гумору у створенні комічного ефекту.

Наукова новизна цього дослідження полягає у комплексному аналізі перекладацької адаптації гумору з урахуванням лінгвопрагматичних та мультимодальних особливостей аудіовізуального продукту, а також у визначенні оптимальних стратегій збереження комічного ефекту в перекладі англомовних серіалів українською мовою.

Практична значущість полягає у можливості використання результатів дослідження в підготовці фахівців з аудіовізуального перекладу, у створенні навчально-методичних матеріалів для курсів з перекладу медіаконтенту, а також у вдосконаленні практики локалізації серіалів, спрямованої на збереження гумористичного ефекту та підвищення якості перекладацьких продуктів для української аудиторії.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота – це самостійне наукове дослідження. Всі результати дослідження та проведений аналіз належні автору дослідження. Усі розробки та система досліджених компетентностей, що містяться в роботі, належать особисто автору.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження апробовано під час участі в науково-практичних конференціях, круглих столах та інших наукових заходах: VII Всеукраїнська науково-практична конференція «Мова і міжкультурна комунікацій: теорія та практика», що проходила в м. Полтава 20 листопада 2025

Публікації. За результатами кваліфікаційної роботи було опубліковано тези.

Першін Володимир Стратегії вербального вираження емоцій у сучасній англійській мові. *Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика* : зб. матеріалів VII Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 20 листопада 2025 р.). Полтава : ПДАУ, 2025. С. 82-84

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота викладена на 71 сторінці, з них 57 сторінок основного тексту, список використаних джерел та додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ ГУМОРУ

1.1. Аудіовізуальний переклад як окремий напрям перекладознавства

Аудіовізуальний переклад (АВП) поступово сформувався як самостійний напрям перекладознавства у відповідь на стрімкий розвиток кіноіндустрії, телебачення та пізніше — цифрових платформ і стрімінгових сервісів. Якщо ще у другій половині ХХ століття переклад асоціювався переважно з роботою над друкованими текстами, то нині основний масив інформації споживається через відео, художні фільми, серіали, документальні проєкти, мультимедійні програми, рекламні ролики, навчальні матеріали, а також контент соціальних мереж [26]. Саме перенасичення інфосфери аудіовізуальною продукцією зумовило появу нових перекладацьких практик, які за своїм характером виходять далеко за межі традиційної письмової чи усної інтерпретації.

Сучасний аудіовізуальний продукт являє собою складну взаємодію багатьох комунікативних каналів — слова, звуку, музики, зображення, монтажу, ритму сцени, міміки акторів, жестів і просторових деталей. Тому перекладач має справу вже не з «текстом» у вузькому розумінні, а з мультимодальним повідомленням, у якому кожен елемент виконує смислову функцію [6]. Важливо не лише надати коректний мовний відповідник, а й зберегти інтонацію, атмосферу, динаміку та емоційний ефект, адже саме вони формують сприйняття сцени глядачем. Це принципово відрізняє аудіовізуальний переклад від перекладу друкованих текстів, де слова є основним носієм інформації.

Розширення аудіовізуального простору призвело до того, що

перекладачі почали працювати в жорстких технічних умовах. Субтитрування вимагає скорочення реплік без втрати змісту; дубляж – синхронізації перекладеного тексту з артикуляцією акторів і природним темпом мовлення; озвучення – збереження особливостей голосових характеристик персонажів; переклад пісенних фрагментів – поєднання рими, ритму й змісту. З плином часу до цього додалися нові види АВП, як-от локалізація ігрового та інтерактивного контенту, переклад відеоблогів і подкастів, адаптовані версії для людей із порушеннями слуху чи зору [19]. Усі ці формати потребують від фахівця не лише мовної компетентності, а й уміння орієнтуватися в сучасній культурі, технологіях і медіаринку.

Науковці по-різному визначають поняття АВП, підкреслюючи його міжмовні, міжкультурні та мультимодальні аспекти.

Х. Діас-Сінтас [35] визначає АВП як процес міжмовної трансформації вербального компонента аудіовізуального продукту з урахуванням синхронної дії кількох семіотичних кодів, що формують мультимодальне повідомлення для реципієнта.

Г. Х. Готліб [40] трактує АВП як цілеспрямований перенос змісту вимовленого або написаного тексту у фільмах та телепродуктах за допомогою субтитрування, дублювання, закадрового перекладу та інших форм трансляції.

А. Перего [47] розглядає АВП як форму міжкультурної комунікації, у межах якої значення формується комплексом мовних, паралінгвістичних, кінематографічних і акустичних кодів.

П. Ореро [43] акцентує на комплексності процесу та його спрямованості на забезпечення доступності аудіовізуального продукту для різних категорій глядачів, включно з людьми з порушенням зору або слуху.

Ф. Ост [44] визначає АВП як інтерпретацію мультимедійного дискурсу з урахуванням жанрових, прагматичних та культурних параметрів

сприйняття.

Я. Капсакіс [42] підкреслює роль АВП як інструменту мовної та культурної медіації, що забезпечує циркуляцію глобального медіаконтенту та адаптацію елементів чужої культури до локального культурного середовища.

Узагальнюючи наукові підходи, можна визначити АВП як спеціалізовану форму перекладацької діяльності, яка полягає у міжмовному та міжкультурному перенесенні змісту аудіовізуального продукту з урахуванням синхронної взаємодії вербальних, звукових і візуальних складників, технічних обмежень та прагматичних очікувань цільової аудиторії.

Особливість аудіовізуального перекладу полягає в тому, що перекладач працює не лише зі словом у традиційному розумінні, а з цілісним мультимодальним продуктом, у якому лінгвістичний, візуальний та акустичний коди взаємодіють і формують спільне смислове та емоційне повідомлення. Текст діалогів тісно пов'язаний із зображенням, інтонацією та тембром голосу персонажів, музичними та звуковими вставками, ритмом монтажу, сценарною композицією, мімікою та жестами акторів [11]. Взаємодія цих компонентів створює комплексну систему комунікації, де значення окремої фрази або сцени не можна відокремити від контексту, темпу розвитку подій та аудіовізуального середовища в цілому.

Це означає, що вибір перекладацького рішення не може обмежуватися лише підбором мовних відповідників. Перекладач має передати емоційний тон, характер і психологічні особливості персонажів, специфіку їх взаємодії, атмосферу сцени та очікувану реакцію глядача. Важливим є збереження авторського задуму, ритміки діалогу та художньої цілісності продукту [56]. Необхідно враховувати культурні особливості цільової аудиторії, адже гумор, ідіоми, культурні реалії чи соціальні контексти часто потребують адаптації для збереження ефекту оригіналу.

Саме тому аудіовізуальний переклад поєднує лінгвістичну точність із високим рівнем креативності, вимагає комплексного аналізу всіх складових сцени та їх взаємодії. Це робить його надзвичайно складною, багатовимірною та водночас цікавою сферою, яка вимагає від перекладача не лише знань мови, а й розуміння кіномови, медіакультури, психології сприйняття та особливостей комунікації в мультимодальному середовищі. Успішний аудіовізуальний переклад забезпечує органічне сприйняття сюжету глядачем, відтворюючи не тільки зміст, а й емоційну та естетичну цінність оригіналу.

З огляду на різноманіття аудіовізуальних форматів, у перекладознавстві сформувалася класифікація основних видів аудіовізуального перекладу, кожен із яких має власні особливості, обмеження та методологічні підходи. До найбільш поширених видів належать:

1. Дубляж – переклад, що передбачає повну заміну голосів оригінальних акторів голосами перекладачів, із синхронізацією тексту з артикуляцією та рухами губ персонажів [1]. Основне завдання перекладача у цьому випадку – зберегти зміст та емоційний тон діалогів, одночасно забезпечуючи природність і ритмічну відповідність мовлення.

2. Субтитрування – передача вербального змісту на екрані у вигляді текстових рядків. Тут існують суворі часові та просторові обмеження: кожен рядок має бути достатньо коротким для швидкого сприйняття, але водночас зберігати точність і зміст оригіналу [53]. Субтитри також повинні відтворювати стиль мовлення, характер персонажа та емоційні акценти, що створює додаткові складнощі у виборі мовних відповідників.

3. Озвучення (voice-over) – закадровий переклад, де голос перекладача накладається на оригінальні репліки. У цьому випадку важливо зберегти темп мовлення, природність інтонації, а також співвідношення між оригінальним та перекладеним текстом, щоб не порушувати ритм сцени та

сприйняття глядача.

4. Локалізація – адаптація контенту до культурних та мовних особливостей цільової аудиторії. Локалізація може включати зміни в гуморі, ідіомах, культурних посиланнях або навіть у візуальних елементах, аби забезпечити глядачеві максимальне розуміння та емоційне занурення.

5. Переклад для кінотеатрів та стрімінгових сервісів – передбачає врахування специфічних технічних умов платформи, формату демонстрації та очікуваної аудиторії [14]. Наприклад, для онлайн-сервісів субтитри часто мають динамічно змінювану тривалість відображення, а дубляж потребує високої якості звукового монтажу та синхронізації.

6. Адаптований переклад для глядачів із порушеннями слуху або зору – спеціальні версії, що включають субтитри із позначенням звукових ефектів, музики та пауз, або аудіоописи для людей із вадами зору. Це вимагає додаткової уваги до точності передачі інформації та до розширеного контексту, що дозволяє зберегти повноцінне сприйняття сцени.

Кожен із цих видів накладає свої технічні та лінгвістичні обмеження, що безпосередньо впливають на перекладацькі стратегії та обсяг дозволених трансформацій. Наприклад, у субтитрах перекладач повинен скорочувати текст без втрати ключового змісту, у дубляжі – підбирати відповідники, які природно звучать при синхронізації з рухами губ, а в локалізації – адаптувати культурні реалії та гумористичні елементи [43]. Всі ці умови визначають рівень свободи перекладача та необхідність балансувати між точністю оригіналу та адекватністю сприйняття у цільовій культурі.

Аудіовізуальний переклад є показовим прикладом міждисциплінарного підходу, де поєднуються мовознавство, культурологія, психологія сприйняття, кіномистецтво й навіть маркетинг. Перекладачеві необхідно не лише забезпечити точну передачу змісту, а й сприяти гармонійному включенню перекладної версії у новий культурний простір, зберігаючи при

цьому інтенцію авторів і творчий задум. Саме тому високоякісний АВП не можна зводити лише до підстановки відповідників. Він є процесом адаптації, у якому важлива не тільки «вірність оригіналу», а й відповідність очікуванням цільової аудиторії.

1.2 Лінгвопрагматична природа гумору в англомовному медіаконтенті

Гумор є однією з ключових категорій комунікативної діяльності, що реалізується не лише через мовні засоби, а й через соціальні та культурні практики. У контексті англомовного медіаконтенту, зокрема телевізійних серіалів, гумор виконує багатовимірні функції: він слугує засобом розваги, підкреслює характер та індивідуальність персонажів, формує соціальні взаємини між героями та передає культурні цінності і специфіку мовного середовища [35].

Ефективність гумору в серіалах визначається здатністю комунікативного акта одночасно поєднувати лексичні, синтаксичні, прагматичні та контекстуальні елементи. Лексичні засоби включають багатозначні слова, ідіоми, фразеологізми, каламбури та специфічні мовні конструкції, які можуть створювати комічний ефект [49]. Синтаксичні елементи, такі як нестандартне розташування слів, обривчасті речення або ритмічні повтори, дозволяють підсилити несподіваність або іронію висловлювання. Прагматичний рівень проявляється у функції гумору як інструменту соціальної взаємодії: він регулює міжособистісні відносини, сигналізує про наміри персонажів, підкреслює їх психологічний стан та сприяє формуванню групової ідентичності.

Ключовим аспектом є також контекстуальне підґрунтя гумору, яке

включає не лише сюжетні обставини, а й культурні, історичні та соціальні реалії англomовного середовища [4]. Без розуміння цього контексту навіть точний мовний переклад може втратити комічний ефект або викликати неправильне сприйняття у глядача. Таким чином, гумор у серіалах формується як складне лінгвопрагматичне явище, де зміст, форма та соціокультурне значення інтегруються для досягнення комічного ефекту та емоційного впливу на аудиторію.

З лінгвістичної точки зору, гумор у медіатекстах формується через складну взаємодію мовних, синтаксичних і стилістичних елементів, які спільно створюють комічний ефект, активізують когнітивні процеси глядача та сприяють його емоційному залученню. Ці елементи включають багатозначність слів, ідіоми, каламбури, подвійні значення, специфічні лексичні та стилістичні конструкції, які інтегруються у контекст сцени та взаємодіють із невербальними складовими: інтонацією, ритмом мовлення, мімікою та жестами персонажів[23]. Така комплексна взаємодія дозволяє не лише передати смисл вислову, а й створити ефект несподіванки, підкреслити характер персонажів та передати культурні й соціальні особливості англomовного медіасередовища.

Основні механізми створення гумору включають різноманітні лінгвістичні, стилістичні та когнітивні прийоми, які взаємодіють між собою для формування комічного ефекту, активізації процесів сприйняття глядача та підсилення емоційного впливу сцени [13]. Ці механізми забезпечують не лише розуміння смислу вислову, а й створюють додатковий рівень інтерактивності між текстом і аудиторією, залучаючи глядача до інтерпретації, співставлення очікуваного й несподіваного, а також розпізнавання подвійних або прихованих значень.

До основних механізмів належать: багатозначність слів, що дозволяє формувати комічні ситуації через несподівані тлумачення; ідіоматичні вирази, які створюють ефект суперечності між буквальним та переносним значенням; мовні каламбури та гра слів, що використовують фонетичну або

семантичну схожість слів; подвійні значення (*double entendre*), які поєднують прямий і прихований сенс; лексичні неологізми та словотворчі інновації, що підкреслюють характер персонажів або абсурдність ситуації; а також специфічні стилістичні засоби, такі як іронія, сарказм, гіпербола та перебільшення, що посилюють емоційне сприйняття сцени (рис. 1.1).

Разом ці прийоми формують багатовимірний гумористичний ефект, у якому мовна, когнітивна та емоційна складові тісно переплітаються, створюючи комплексну комунікативну функцію гумору в англомовних медіатекстах.

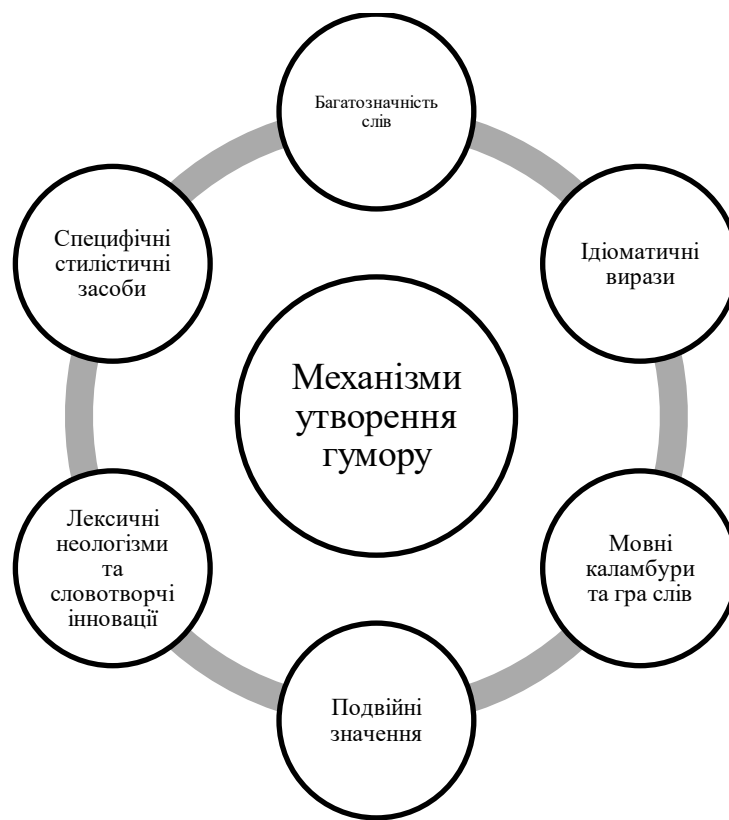

Рис. 1.1. Механізми утворення гумору

Розглянемо їх більш детально.

1. Багатозначність слів – використання омонімів, полісемії та слів із подвійним значенням дозволяє створювати комічні ситуації за рахунок несподіваного тлумачення вислову. Такі мовні ігри часто потребують від глядача активної когнітивної участі для розпізнавання подвійного смислу та співвіднесення його з контекстом сцени. Наприклад, у серіалі *Friends* Джої

каже: «*I'm full. I can't eat another bite*», а потім додає: «*I'm also full of happiness*», що створює гру слів між фізичним і емоційним наповненням.

2. Ідіоматичні вирази – англомовні ідіоми часто вживаються у комічному контексті через їхню здатність поєднувати буквальне та переносне значення, що може суперечити одне одному. Цей прийом створює ефект несподіванки і дозволяє підкреслити характер персонажа або абсурдність ситуації. Наприклад, у *The Office* фраза «*break a leg*» у буквальному перекладі викликає гумор через протиріччя між буквальним і усталеним значенням («бажаю успіху»).

3. Мовні каламбури та гра слів (pun) – використання звукової або семантичної схожості слів формує гумористичний контраст і несподівані смислові зв'язки. Каламбури можуть спиратися як на співзвучність, так і на подвійне значення слова, що змушує глядача активно аналізувати мовний матеріал і співвідносити його з контекстом. Каламбури спираються на подвійне значення слова або співзвучність. У серіалі *Brooklyn Nine-Nine* детектив Джейк часто жартує словами: «*I have a date with destiny... and pizza*», граючи на подвійності слова *date* (побачення та фінік).

4. Подвійні значення (double entendre) – фрази або вислови, які одночасно несуть прямий і прихований зміст, часто іронічний або сексуально забарвлений. Цей прийом широко застосовується в серіалах для створення багатозначного комічного ефекту, де поверхнєве значення поєднується з прихованим, формуючи додаткові смислові рівні. Наприклад, у *How I Met Your Mother* Барні часто вживає репліки, які мають сексуальний підтекст, але на поверхні звучать невинно.

5. Лексичні неологізми та словотворчі інновації – автори серіалів часто вигадують нові слова або використовують нестандартні словоформи для підкреслення індивідуальності персонажа, абсурдності ситуації або створення комічного ефекту через мовну нестандартність. У *The Simpsons*

можна зустріти вигадані терміни, як-от «*d'oh*», що стало культурним маркером і впізнаваним гумористичним елементом.

6. Специфічні стилістичні засоби – іронія, сарказм, гіпербола, перебільшення, перебудова очікувань аудиторії та інші стилістичні прийоми підсилюють емоційний вплив сцени і сприяють формуванню багатовимірного гумору. Вони дозволяють не лише передати смисл вислову, а й створити додатковий комічний ефект через взаємодію мовних, контекстуальних та невербальних компонентів. Наприклад, у *Parks and Recreation* Рон Свонсон використовує гіперболізовані вислови про мінімалізм і бюрократію, що створює комічний контраст із серйозністю його персонажа.

Прагматичний аспект гумору полягає у його функції як комунікативного акта. Гумор часто використовується персонажами для регулювання соціальних відносин: демонстрації іронії або критики, зміцнення групової ідентичності, вираження емоційного стану. У медіаконтенті це реалізується через контекстуальні підказки: тон голосу, інтонаційні акценти, паузи, міміку та жести, які формують сприйняття гумору глядачем [31]. Таким чином, гумор у серіалах є не лише мовним, а й мультимодальним явищем, що взаємодіє з візуальними та аудіальними компонентами сцени.

Лінгвопрагматична природа гумору полягає також у його тісному зв'язку з культурним контекстом. Комічні ефекти часто ґрунтуються на знанні соціальних норм, стереотипів, історичних чи культурних реалій англomовного середовища. Наприклад, жарти, засновані на політичних, освітніх або медійних реаліях, вимагають від перекладача не лише перекладу слова в слово, а й культурної адаптації, щоб зберегти ефект несподіванки або комічного контрасту. Це визначає високий рівень складності перекладу гумору у серіалах, особливо у випадках локалізації для глядачів іншої мовної та культурної спільноти.

Важливо підкреслити, що гумор у медіаконтенті виконує багатовимірну функцію. Він сприяє розвитку сюжетної динаміки, підкреслює характер персонажів, створює емоційне забарвлення сцени та підтримує зацікавленість аудиторії. З лінгвопрагматичної перспективи, гумор виступає своєрідним комунікативним маркером, який сигналізує про відтінки значення, соціальні ролі та культурні норми [47]. Перекладач, працюючи з гумором, опиняється перед необхідністю інтегрувати мовну точність, прагматичну адекватність і культурну релевантність, що робить цей процес особливо складним, але й надзвичайно значущим для міжкультурного комунікативного обміну.

Отже, лінгвопрагматична природа гумору в англomовному медіаконтенті полягає у поєднанні мовних засобів, прагматичних функцій та культурних особливостей. Гумор у серіалах не обмежується текстом діалогів, а формується як інтегральне комунікативне явище, яке потребує комплексного підходу при перекладі та адаптації для цільової аудиторії.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ ГУМОРУ В АНГЛОМОВНИХ СЕРІАЛАХ

2.1. Лінгвістичні труднощі передачі словесного гумору

Словесний гумор у медіаконтенті, особливо в англомовних серіалах, є однією з найскладніших категорій для перекладу та адаптації. Це пов'язано з тим, що гумор завжди функціонує на межі мовних, прагматичних і культурних аспектів комунікації, поєднуючи лексичні, синтаксичні, семантичні та стилістичні елементи. Лінгвістичні труднощі виникають передусім через багатозначність слів, ідіоми, мовні каламбури та стилістичні нюанси, які часто не мають прямих еквівалентів в українській мові [20]. Такі явища, як омоніми, подвійні значення, гра слів або специфічні фразеологічні звороти, створюють комічний ефект у оригіналі, але при буквальному перекладі можуть втратити цей ефект або стати незрозумілими для глядача.

Важливу роль відіграють прагматичні та контекстуальні чинники: гумор часто спирається на певний соціальний або культурний досвід, на стереотипи, очікування аудиторії та особливості поведінки персонажів. Тому перекладач мусить враховувати не лише лексичне значення слова або вислову, а й його функцію в сцені, емоційний тон і потенційне сприйняття глядачем [42]. Саме ця комплексність робить словесний гумор у серіалах викликом для перекладу, де кожне рішення перекладача стає балансом між точністю, комічністю та культурною адекватністю.

Основні труднощі перекладу гумору у медіаконтенті можна умовно розділити на кілька категорій, що відображають різні аспекти комічного ефекту та його взаємодію з мовними, прагматичними і культурними чинниками (Рис. 2.1). До цих категорій належать: багатозначність слів і гра слів, які створюють подвійний смисл і комічну несподіванку; ідіоматичні та культурно специфічні вирази, що вимагають адаптації для збереження

гумору; а також стилістичні та прагматичні нюанси, зокрема іронія, сарказм, перебільшення та гра з очікуваннями глядача, які значною мірою залежать від інтонації, контексту та соціокультурного сприйняття. Кожна з цих категорій ускладнює процес перекладу і водночас підкреслює багатовимірну природу гумору в аудіовізуальних текстах.

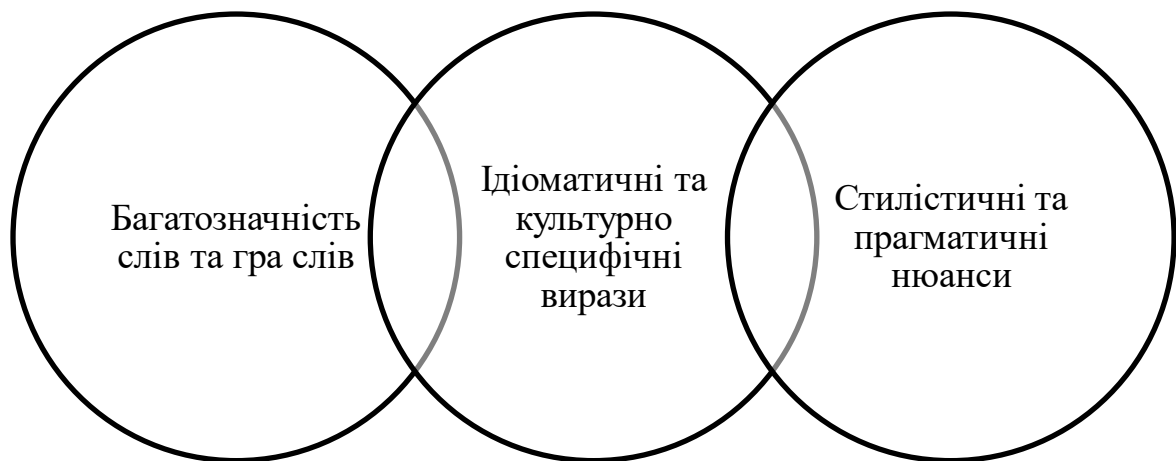

Рис. 2.1. Труднощі в інтерпретації гумору в серіалах

Проаналізуємо труднощі більш детально.

1. Багатозначність слів та гра слів. Однією з ключових проблем при перекладі гумору є передача багатозначності слів та каламбурів. Англійські пунові конструкції або подвійні значення часто ґрунтуються на фонетичній схожості слів, їхній полісемії або подвійних значеннях, що створює несподіваний комічний ефект у глядача. Такі мовні явища практично неможливо точно відтворити іншою мовою без втрати частини смислу або гумористичної інтонації, оскільки українська мова має інші фонетичні та семантичні закономірності.

Приклад: У серіалі *Friends* Джої каже: «*I'm full. I can't eat another bite*», а потім додає: «*I'm also full of happiness*». У цьому випадку відбувається гра слів між фізичним насиченням і метафоричним наповненням емоцій, що створює подвійний комічний ефект. Перекладач у такій ситуації стикається з дилемою: передати буквальний сенс репліки чи зберегти гумористичний

ефект, можливо, шляхом адаптації або заміни гри слів на інший смисловий ресурс.

Ця проблема демонструє, що багатозначність і гра слів у гуморі є не просто лексичною особливістю, а складним когнітивно-комунікативним механізмом, який активно взаємодіє з контекстом сцени, характером персонажів і очікуванням аудиторії. Саме тому переклад таких висловів потребує високого рівня лінгвістичної і креативної компетенції.

2. Ідіоматичні та культурно специфічні вирази. Багато англійських ідіом і сталих виразів не мають прямих відповідників в українській мові [27]. Буквальний переклад таких висловів часто призводить до втрати смислу та гумористичного ефекту, оскільки ідіоми мають культурно зумовлену семантику і вбудовані соціальні конотації.

У перекладі гумору важливим завданням є не просто точне відтворення слів, а адаптація вислову таким чином, щоб зберегти комічний ефект, інтегрувати його у контекст сцени та передати характер персонажів. Наприклад, англійський вислів «*kick the bucket*», що буквально означає «вдарити відро», в реальному контексті серіалу означає «померти». Прямий переклад українською був би абсурдним і не викликав сміху, тому перекладач повинен підбирати адекватний адаптований варіант, який відтворює гумор та зберігає смислову функцію вислову.

Для наочності в ході дослідження ми сформуваємо таблицю з прикладами адаптації деяких англійських ідіом у перекладі гумору (табл. 2.1).

Таблиця 2.1.

Приклади адаптації англійських гумористичних ідіом

Англійська ідіома	Буквальний переклад	Адаптований переклад українською	Коментар щодо гумору
1	2	3	4
kick the bucket	вдарити відро	«померти»	Зберігає сенс, гумор через контекст
break a leg	зламати ногу	«ні пуху ні пера»	Заміна на український сталий вираз із побажанням успіху

Продовження Таблиці 2.1

1	2	3	4
let the cat out of the bag	випустити кота з мішка	«розкрити таємницю»	Комічний ефект через несподіване відкриття
hit the nail on the head	вдарити по цвяху	«потрапити в точку»	Передача метафоричного значення, гумор залежить від ситуації

Як видно з таблиці, перекладачі часто використовують стратегію адаптації або заміни ідіоми на аналогічний український вислів, щоб зберегти як зміст, так і комічний ефект у сцені.

3. Стилiстичні та прагматичні нюанси. Стилiстичні та прагматичні аспекти гумору створюють особливі труднощі для перекладачів, оскільки комічний ефект часто залежить не лише від слів, а від інтонації, ритму, паузи, невербальних сигналів і контексту ситуації [10]. Іронія, сарказм, перебільшення або гра з очікуваннями аудиторії є засобами, які можуть радикально змінювати сприйняття репліки, і їхня передача у перекладі потребує високого рівня культурної та когнітивної компетентності.

У багатьох англomовних серіалах гумор будується на контрасті між сказаним і реальним станом речей, що часто сприймається лише в контексті культурних стереотипів і соціальних норм. Наприклад, у серіалі *The Office* сарказм Майкла Скотта базується на тонких соціальних взаєминах та офісних ієрархіях. Репліки героя, які на перший погляд здаються безглуздими або надмірними, у контексті серіалу викликають сміх глядача саме завдяки культурним і прагматичним нюансам.

Перекладач у таких випадках стикається з проблемою: буквальний переклад слів часто не передає іронії або сарказму, а втручання у текст із метою відновлення комічного ефекту вимагає творчого підходу [3]. Наприклад, інтонаційно нейтральний вислів в оригіналі може набути гумористичного забарвлення у перекладі за рахунок зміни словникового

вибору, перестановки елементів репліки або додавання контекстуальної підказки.

Стилістичні та прагматичні нюанси підкреслюють, що гумор у серіалах є багат шаровим і мультикодним явищем. Його успішна передача вимагає від перекладача не лише мовної компетенції, а й розуміння соціокультурного контексту, особливостей сприйняття цільової аудиторії та інтеграції мовних і позамовних елементів для відтворення комічного ефекту.

Отже, лінгвістичні труднощі передачі словесного гумору полягають у необхідності одночасно:

- зберегти семантичну точність оригінального вислову;
- передати комічний ефект і вплив на глядача;
- врахувати соціокультурні та прагматичні особливості тексту.

Ефективний переклад гумору потребує інтеграції лінгвістичної точності, творчого підходу та культурної адаптації, що робить процес перекладу складним, але водночас надзвичайно цікавим і значущим у сучасній аудіовізуальній комунікації.

2.2. Культурно обумовлений гумор та способи його адаптації

Культурно обумовлений гумор у англомовних серіалах є особливо складною категорією для перекладу, оскільки його ефективність значною мірою залежить від знання соціокультурного контексту, стереотипів, історичних реалій та повсякденних практик, характерних для аудиторії оригіналу. Гумористичні елементи часто базуються на специфічних культурних кодах, що формуються через літературу, кіно, телебачення, політичні події, історичні реалії або локальні традиції [48].

Такий гумор нерідко містить алюзії на популярну культуру, відомих

особистостей, регіональні особливості мови чи соціальні практики, які для глядачів іншої культури можуть бути незрозумілими або сприйматися зовсім інакше. Наприклад, жарт, пов'язаний із американською політичною кампанією або локальним телешоу, в Україні може втратити смислову та комічну складову без пояснення чи адаптації.

Культурно обумовлений гумор часто передає соціальні стосунки, очікування та цінності, закріплені в конкретному культурному середовищі [5]. Саме через це перекладач не може обмежитися буквальним перекладом тексту: він змушений враховувати, як аудиторія іншої культури сприйме жарт, який соціальний та емоційний ефект він справляє, і які адаптаційні стратегії дозволять зберегти комічність, не порушивши логіку сцени.

Основна складність перекладу культурно обумовленого гумору полягає в тому, що буквальний або дослівний переклад подібних елементів часто призводить до втрати комічного ефекту. Гумор у таких випадках нерідко спирається на культурні знання, стереотипи або локальні реалії, що для аудиторії іншої культури можуть бути незрозумілими або сприйматися зовсім інакше [50]. У серіалі *The Simpsons* жарт може стосуватися відомої американської телепрограми або політичного діяча. Для українського глядача прямий переклад такої репліки може бути непізнаваним і не викликати сміху без додаткового контексту. Аналогічно, у серіалі *Friends* жарт про популярну телешоу-акторку або специфічну американську школу гумору може залишитися незрозумілим, якщо переклад не адаптовано до культурного контексту цільової аудиторії.

У таких ситуаціях перекладачеві доводиться застосовувати різні адаптаційні стратегії. Це може бути локалізація: заміна культурного елемента на більш зрозумілий українському глядачеві аналог; трансформація або перефразування жарту для збереження комічного ефекту; або додавання

тонких пояснень у субтитрах, які не порушують ритм сцени. Мета перекладача – знайти баланс між точним переданням змісту та збереженням гумору, забезпечивши, щоб жарт залишався веселим, зрозумілим і контекстуально доречним для аудиторії.

В ході дослідження ми виділили кілька ефективних стратегій адаптації культурно обумовленого гумору, які дозволяють перекладачеві передати комічний ефект оригіналу, водночас враховуючи специфіку сприйняття цільової аудиторії. Ці стратегії спрямовані на вирішення проблем, пов'язаних із різницею культурних кодів, мовних засобів та соціальних контекстів, і включають як прямі мовні трансформації, так і використання контекстуальних або невербальних підказок. Їх застосування допомагає не лише зберегти смисл і атмосферу сцени, а й забезпечити ефективну міжкультурну комунікацію, що робить гумор доступним та зрозумілим глядачеві іншої культури.

1. Локалізація – передбачає заміну культурно специфічного елемента на аналогічний український або більш зрозумілий для цільової аудиторії елемент. Це дозволяє зберегти комічний ефект, навіть якщо оригінальний культурний контекст незнайомий глядачеві.

Приклад: У серіалі *Friends* Джої жартує про американський бренд закусок. В українському перекладі бренд замінюють на загальновідомий український або міжнародний аналог, щоб зберегти сміховий ефект сцени. Також у *The Big Bang Theory* жарт про американські комікси іноді адаптується до популярних в Україні персонажів або сюжетів для кращого сприйняття.

Перекладацький коментар. Перекладач обирає локальний бренд так, щоб він викликав аналогічні асоціації у цільової аудиторії, зберігаючи іронічну інтонацію та комічний ефект без прямої кальки оригіналу.

2. Коментар або пояснення в субтитрах – перекладач може додати

коротку пояснювальну ремарку або змінити формулювання репліки, щоб глядач зрозумів жарт, не втративши ритму або динаміки сцени.

Приклад. У *The Simpsons* репліка, що стосується американської політичної кампанії, у субтитрах може містити уточнення у дужках, наприклад: (американська політична програма), що дозволяє українському глядачеві зрозуміти контекст і оцінити комічний ефект.

Перекладацький коментар. Таке пояснення дозволяє зберегти смисл жарту та його комічний ефект, водночас не навантажуючи діалог зайвою інформацією і не порушуючи ритм сцени.

3. Трансформація або перефразування – зміна форми жарту або перебудова репліки з метою передати аналогічний смисл або емоційний ефект, який буде зрозумілий цільовій аудиторії, навіть якщо оригінальний культурний контекст відсутній.

Приклад. У серіалі *How I Met Your Mother* жарт про відомого американського актора може бути замінений на персонажа або реалію, більш знайому українській аудиторії, зберігаючи абсурдність та комічність ситуації.

Перекладацький коментар. Трансформація дозволяє зберегти гумор і реакцію глядача, навіть якщо конкретний елемент оригінальної культури не знайомий, забезпечуючи адаптацію змісту без втрати емоційного забарвлення.

4. Збереження оригінального елемента з інтонаційною чи контекстуальною підказкою – іноді гумор передається не словами, а інтонацією, паузою, мімікою або поведінкою персонажів. У таких випадках оригінальний культурний елемент можна залишити, спираючись на невербальні підказки, що допомагає глядачеві зрозуміти жарт.

Приклад: У *The Office* саркастичні репліки Майкла Скотта часто базуються на інтонації та невербальній поведінці. Навіть якщо культурний

контекст жарту залишається специфічним для США, український глядач розуміє комічний ефект через міміку, паузи та реакції інших персонажів.

Перекладацький коментар. Перекладач залишає оригінальну культурну алюзію, спираючись на паузи, міміку і реакції інших персонажів. Це дозволяє зберегти комічний ефект без необхідності зміни тексту, забезпечуючи автентичність та інтерактивність сцени.

Адаптація культурно обумовленого гумору в аудіовізуальних текстах є складним багатоступеневим процесом, що вимагає від перекладача високого рівня міжкультурної компетентності, творчого підходу та чутливості до мовних і невербальних нюансів.

Узагальнюючи запропоновані і систематизовані способи адаптації культурно обумовленого гумору, ми представили їх у вигляді таблиці, яка демонструє методи перекладу, конкретні приклади з англійських серіалів та коментар перекладача щодо збереження комічного ефекту (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Способи представлення культурно-обумовленого гумору

Спосіб адаптації	Приклад із серіалу	Перекладацький коментар
Локалізація	<i>Friends</i> : жарт про американський бренд закусок замінено на відомий український або міжнародний бренд	Перекладач обирає локальний бренд, щоб зберегти асоціації та комічний ефект без калькування оригіналу
Коментар у субтитрах	<i>The Simpsons</i> : уточнення щодо американської політичної програми у дужках	Додаткове пояснення дозволяє глядачеві зрозуміти жарт, не порушуючи ритм сцени
Трансформація перефразування	<i>How I Met Your Mother</i> : жарт про американського актора замінено на більш знайомого українському глядачеві персонажа	Зміна контексту дозволяє зберегти абсурдність і комічність, навіть якщо оригінальний елемент малозрозумілий
Збереження оригіналу з невербальною підказкою	<i>The Office</i> : саркастичні репліки Майкла Скотта передаються через інтонацію та міміку	Перекладач залишає оригінальний культурний елемент, спираючись на невербальні засоби, щоб зберегти комічний ефект і автентичність сцени

Як видно з таблиці, кожен спосіб адаптації гумору спрямований на забезпечення зрозумілості та комічного ефекту для цільової аудиторії, при цьому перекладач повинен враховувати як мовні, так і культурні аспекти:

- локалізація допомагає глядачеві сприймати жарт у знайомому контексті, зберігаючи смислове навантаження та емоційний ефект;
- коментар у субтитрах забезпечує додаткову інформацію для розуміння жарту, що особливо важливо у випадках сильно культурно специфічних алюзій;
- трансформація та перефразування дозволяють зберегти комічний ефект навіть тоді, коли прямий переклад неможливий через відсутність еквівалентів у мові перекладу;
- збереження оригіналу з невербальними підказками використовує інтонацію, міміку та контекст сцени, що дозволяє передати гумор без зміни тексту, зберігаючи автентичність та атмосферу оригіналу.

Культурно обумовлений гумор, таким чином, є наочним прикладом того, як переклад виходить далеко за межі чисто лексичних завдань і перетворюється на складний, багатоплановий процес міжкультурної комунікації. У цьому випадку перекладач виступає не лише як мовний посередник, а як своєрідний культурний провідник, що передає глядачеві не тільки зміст слів, а й емоційний тон, соціальні конотації та специфіку поведінки персонажів.

Ефективна адаптація такого гумору потребує від перекладача глибокого розуміння обох культур: як культури джерела, так і культури аудиторії перекладу. Важливо враховувати соціальні норми, традиції, стереотипи, мовні та комунікативні особливості, а також етичні й емоційні аспекти сприйняття жартів. Крім того, перекладач повинен проявляти творчий підхід, адже іноді дослівний переклад неможливий, і для збереження смислу та гумористичного ефекту доводиться шукати альтернативні способи передачі жарту, перефразувати його або локалізувати культурно

специфічні елементи.

Таким чином, переклад культурно обумовленого гумору стає складною міждисциплінарною задачею, що поєднує лінгвістичні, прагматичні та культурологічні знання. Успішне виконання цього завдання дозволяє зберегти не лише зміст і смислову структуру сцени, а й її комічний вплив, атмосферу та емоційне забарвлення, що робить аудіовізуальний переклад справді мистецтвом міжкультурної адаптації.

2.3. Невербальні компоненти гумору та їх вплив на переклад

Невербальні компоненти гумору є надзвичайно важливим аспектом аудіовізуального перекладу, оскільки значна частина комічного ефекту у серіалах формується не лише через слова, а й завдяки міміці, інтонації, жестам, паузам, темпу мовлення та загальній поведінці персонажів. Ці невербальні засоби виконують кілька функцій одночасно: вони підкреслюють або посилюють смисл вербальної репліки, створюють додаткові комічні асоціації, а також формують емоційний та соціокультурний контекст сцени [37]. Зміна тону голосу, пауза перед ключовим словом або сміх персонажа можуть значно підсилювати гумористичний ефект, навіть якщо сама репліка була нейтральною. Подібним чином міміка та жести, такі як скептичний погляд, піднята брова, іронічна усмішка або перебільшена реакція, здатні створювати багат шаровий гумористичний ефект, який сприймається глядачем інтуїтивно і не завжди вимагає вербального пояснення.

Невербальні компоненти гумору – це елементи комічного ефекту, які передаються не через слова, а через інші засоби спілкування, такі як міміка, жести, пози, інтонація, темп мовлення, паузи, погляди та загальна поведінка

персонажів [29]. У аудіовізуальних текстах, зокрема серіалах, саме ці елементи часто формують додатковий шар смислу і створюють комічний ефект, що може бути не менш значущим, ніж вербальні засоби. Вони дозволяють підкреслити емоційний стан персонажа, посилити жарти, адаптувати культурно специфічні елементи для іншої аудиторії та забезпечити природне сприйняття гумору у процесі субтитрування чи дубляжу.

Невербальні компоненти гумору поділяються на кілька основних категорій, що дозволяє систематизувати їх для цілей перекладу та аналізу аудіовізуального контенту. У ході нашого дослідження ми практично виділили та систематизували такі категорії та проаналізували їхнє вплив на комічний ефект у серіалах (рис. 2.2).

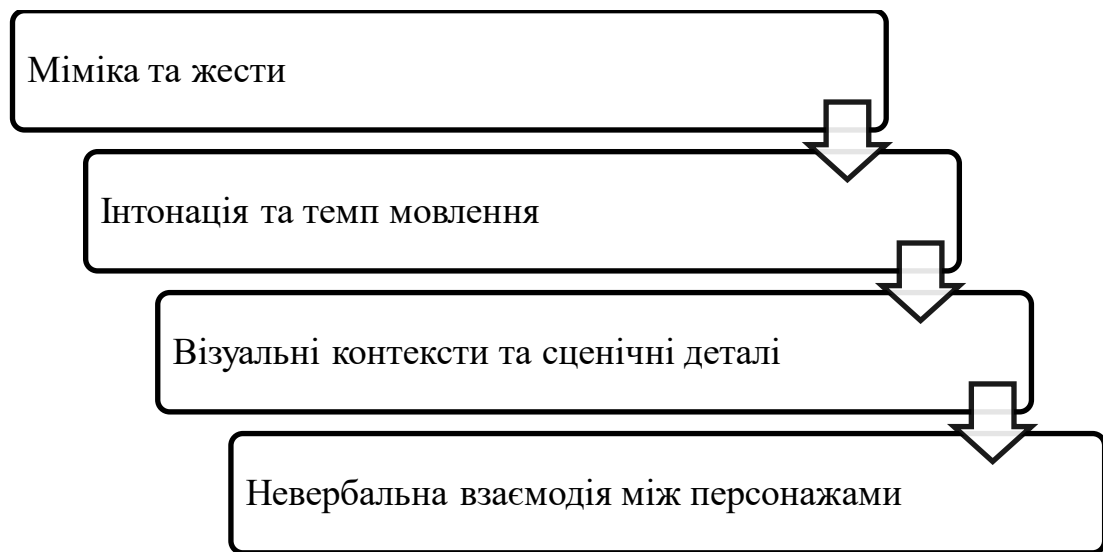

Рис. 2.2. Категорії невербальних компонентів гумору в серіалах

Розкриємо їх практичний аналіз.

1. Міміка та жести – включає вираз обличчя, рухи рук, позицію тіла та інші невербальні прояви персонажів. Практичний аналіз показав, що у серіалах *The Office* та *Friends* саме перебільшена міміка головних героїв часто підсилює гумор, навіть якщо вербальні репліки без візуальної підтримки були б менш ефективними. Наприклад, скептичний погляд Джима у *The Office* або гіперболізована реакція Джої у *Friends* створюють

додатковий комічний ефект, який глядач сприймає інтуїтивно. У ході дослідження ми фіксували такі моменти у відеозаписах, порівнювали їхній вплив на комічний ефект при субтитруванні та дубляжі та визначали, які невербальні сигнали найкраще передавати у перекладі для збереження емоційної насиченості сцени.

2. Інтонація та темп мовлення – включає паузи, наголоси, зміну гучності та швидкості промови, що формують ритм гумору та спрямовують увагу глядача на ключові елементи жарту. Наше дослідження показало, що у серіалі *Friends* багато жартів ґрунтуються на несподіваному наголосі або затримці відповіді, що підсилює комічний ефект. Практично ми порівнювали різні варіанти перекладу (субтитри, дубляж) та аналізували, як зміна інтонації чи темпу впливає на сприйняття гумору. Це дозволило визначити оптимальні стратегії передачі ритму реплік та збереження природності мовлення українською мовою.

3. Візуальні контексти та сценічні деталі – включає розташування персонажів у кадрі, використання реквізиту та елементів інтер'єру, які створюють додатковий комічний ефект. У ході дослідження ми проаналізували сцени з серіалу *How I Met Your Mother*, де гумор виникає через абсурдні предмети або несподівані ситуації, наприклад, нестандартні костюми або перебільшена поведінка персонажів. У перекладі ці деталі передавалися через короткі описові ремарки, адаптовані репліки або додаткові пояснення в субтитрах, що дозволяло зберегти смислове та емоційне забарвлення жартів.

4. Невербальна взаємодія між персонажами – реакції одного персонажа на слова або дії іншого (погляд, усмішка, рухи тіла) часто замінюють вербальний контекст і створюють додатковий шар гумору. Практичний аналіз показав, що такі сигнали у серіалах часто передають основний комічний ефект навіть без словесного підтексту. Ми досліджували, як зберегти ці ефекти при субтитруванні та дубляжі, використовуючи контекстуальні підказки, залишаючи оригінальні репліки або підкреслюючи

невербальні сигнали через інтонацію та темп озвучення, що забезпечує глядачеві повне сприйняття гумору та емоційної насиченості сцени.

Невербальні компоненти гумору істотно впливають на вибір перекладацьких стратегій і виступають важливим ресурсом для ефективної адаптації аудіовізуальних текстів [33]. Вони дозволяють зберегти комічний ефект навіть за відсутності прямого вербального еквівалента, адже міміка, інтонація та жести персонажів часто передають гумор самостійно. Наприклад, у серіалі *The Office* саркастичний погляд Джима або піднята брова персонажа створюють комічний ефект, який можна передати в субтитрах або дубляжі без додаткових слів. Крім того, невербальні сигнали дозволяють адаптувати культурно специфічні жарти, підкріплюючи їх мімікою, інтонацією чи жестами, що особливо важливо, коли гумор спирається на локальні культурні реалії або відомі політичні та медійні коди. У серіалі *The Simpsons* певні жартівливі сцени, пов'язані з американськими телепрограмами чи політичними персонажами, можуть бути незрозумілими українському глядачеві, і їхнє відтворення через невербальні засоби допомагає зберегти комічний ефект без додаткових пояснень.

Вони відіграють ключову роль у синхронному дубляжі, де ритм, темп та паузи репліки формують гумор. У серіалі *Friends* затримка відповіді або несподіваний наголос персонажів створюють додатковий комічний ефект, який перекладач мусить враховувати при адаптації реплік, щоб зберегти природність сцени.

Невербальні елементи дозволяють уникнути надмірного пояснення в субтитрах, оскільки смішні реакції персонажів на абсурдні ситуації у *How I Met Your Mother* передають гумор самостійно, що забезпечує динамічність перегляду та не перевантажує текст. Таким чином, комплексне врахування невербальних компонентів гумору дозволяє передати не лише смислове навантаження, а й емоційне та комічне забарвлення оригіналу.

Практичне використання цих засобів підвищує якість адаптації гумору, робить сприйняття серіалу цільовою аудиторією більш природним і ефективним, а також оптимально поєднує вербальні та невербальні ресурси у процесі перекладу.

Ці елементи створюють додатковий шар смислу та емоційного забарвлення, який потребує особливого підходу при перекладі. Перекладач повинен зберегти гумор навіть за відсутності прямого вербального еквівалента, адаптувати культурно специфічні жарти через невербальні сигнали, забезпечити ритм і синхронність реплік у дубляжі та уникнути надмірних пояснень у субтитрах. Практичний аналіз сцен із серіалів *Friends*, *The Office* та *How I Met Your Mother* показав, що успішна адаптація гумору потребує комплексного поєднання вербальних і невербальних стратегій та врахування культурного контексту, інтонації, міміки та сценічних деталей.

За результатами практичного аналізу було систематизовано особливості перекладу невербальних компонентів гумору (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Специфіка перекладу невербальних компонентів гумору

Невербальний компонент	Особливості передачі при перекладі	Приклад із серіалу
Міміка та жести	Зберегти емоційний ефект, при необхідності додати короткі пояснення у субтитрах	Перебільшена міміка Джима у <i>The Office</i>
Інтонація та темп мовлення	Синхронізація у дубляжі, передача ритму через паузи або наголоси у субтитрах	Затримка відповіді Рейчел у <i>Friends</i>
Сценічні деталі	Використання реквізиту, пози, рухів тіла; адаптація через мінімальні пояснення	Абсурдні предмети у <i>How I Met Your Mother</i>
Взаємодія між персонажами	Передача реакцій без слів, залишення оригінальних реплік при переважанні невербального гумору	Погляди та усмішки між персонажами у <i>The Office</i>

Аналіз таблиці показує, що невербальні компоненти гумору відіграють ключову роль у передачі комічного ефекту та значною мірою визначають

вибір перекладацьких стратегій. Міміка та жести дозволяють передати емоційний стан і реакції персонажів, що підсилює гумор навіть за обмеженого вербального контексту, а при перекладі субтитрами або дубляжем важливо зберігати ці елементи через короткі пояснення або точну синхронізацію рухів і слів. Інтонія та темп мовлення формують ритм і напруження сцени, на яких базується комічний ефект; їхня правильна передача у дубляжі та субтитруванні забезпечує природне сприйняття жарту аудиторією. Сценічні деталі, включаючи розташування персонажів, використання реквізиту та загальну поведінку у кадрі, створюють додатковий шар гумору, який може бути адаптований через мінімальні пояснення або залишення візуального контексту без змін. Невербальна взаємодія між персонажами, така як погляди, усмішки або реакції на дії інших, часто замінює вербальні сигнали у комічних сценах і потребує уважного збереження при перекладі. Загалом таблиця демонструє, що ефективний переклад гумору потребує комплексного підходу, який поєднує вербальні й невербальні стратегії, дозволяючи передати смислове, емоційне та комічне забарвлення оригіналу та забезпечити природне сприйняття аудиторією.

Отже, невербальні компоненти гумору, такі як міміка, жести, інтонація, темп мовлення та сценічні деталі, відіграють ключову роль у формуванні комічного ефекту в аудіовізуальних текстах. Їх правильне врахування у перекладі дозволяє зберегти емоційне та смислове забарвлення оригіналу, забезпечити природне сприйняття гумору цільовою аудиторією та ефективно адаптувати культурно специфічні елементи. Комплексне поєднання вербальних і невербальних стратегій перекладу підвищує якість адаптації гумору та робить його сприйняття більш органічним у субтитрах та дубляжі.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ АДАПТАЦІЇ ГУМОРУ В АУДІОВІЗУАЛЬНИХ ПРОДУКТАХ

3.1. Вплив перекладацьких стратегій на сприйняття гумору аудиторією

Перекладацькі стратегії відіграють вирішальну роль у тому, як аудиторія сприймає гумор у аудіовізуальних текстах, зокрема в англомовних серіалах. Гумор є багатошаровим явищем, що поєднує мовні, прагматичні та культурні аспекти, тому будь-яке перекладацьке рішення безпосередньо впливає на ефективність його сприйняття [30]. Стратегії перекладу визначають, якою мірою комічний ефект зберігається, передається або змінюється для цільової аудиторії.

Вибір стратегії, будь то дослівний переклад, адаптація, локалізація, трансформація або комбінований підхід, залежить від типу гумору та його функції у сцені. Наприклад, багатозначність слів і каламбури часто вимагають творчої адаптації: прямий переклад може втратити комічний ефект, тоді як адаптоване формулювання або перефразування дозволяє глядачеві зберегти очікувану реакцію. Культурно специфічні жарти потребують локалізації або додаткових пояснень, щоб уникнути непорозумінь і забезпечити доступність гумору для української аудиторії.

Практичний аналіз показав, що ефективно поєднання різних стратегій підвищує сприйняття гумору. Використання адаптації у поєднанні з збереженням невербальних компонентів (міміка, жести, інтонація) дозволяє передати емоційне забарвлення сцени і підтримати природність реакцій глядачів. Стратегії впливають на сприйняття темпу, ритму та несподіваних ефектів, що є важливими для комічного сприйняття.

Правильний вибір перекладацької стратегії дозволяє зберегти

багатовимірний характер гумору, забезпечує повноцінне розуміння і емоційне включення аудиторії та мінімізує втрати смислу й комічного ефекту, що виникають при прямому чи некоректному перекладі.

У ході дослідження ми розробили комплекс практичних підходів і методичних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності сприйняття гумору аудиторією під час перекладу англomовних серіалів. Основним результатом нашої роботи стало усвідомлення того, що перекладацькі стратегії не можуть обмежуватися лише мовним аспектом. Для досягнення максимальної ефективності гумору вони повинні інтегрувати мовні, культурні та невербальні компоненти, враховувати особливості комічного ефекту, що формується на межі тексту, інтонації, міміки, жестів та сценічних контекстів.

1. Адаптація багатозначних висловів і каламбурів. Одним із найбільш складних завдань у перекладі аудіовізуальних текстів є передача багатозначних висловів та каламбурів, оскільки вони поєднують лексичну гру, фонетичну схожість та контекстуальні нюанси, що створюють комічний ефект у оригіналі. Ми розробили методичку вибору формулювань, яка дозволяє зберегти гумор для української аудиторії навіть за відсутності прямого мовного еквівалента.

Практичний приклад з серіалу *Friends* ілюструє цю проблему. Джої каже: «*I'm full. I can't eat another bite*» і додає: «*I'm also full of happiness*». У оригіналі жарт ґрунтується на подвійності слова *full*, що одночасно означає фізичне насичення та емоційний стан. Прямий переклад українською, наприклад «Я ситий. Не можу з'їсти ще шматок. Я також наповнений щастям», часто звучить неприродно і не передає комічного ефекту через відсутність аналогічного лексичного подвійного значення. Застосування запропонованих способів адаптації дозволяє перекладачу обирати адаптовані формулювання, наприклад: «Я ситий, але переповнений щастям», або «Я

більше не можу їсти – щастя переповнює мене», де збережено контраст між фізичним і емоційним станом. Такий підхід забезпечує передачу гумору, ритму репліки та контекстуальної динаміки сцени.

У ході практичного дослідження ми порівнювали різні варіанти перекладу подібних каламбурів і відстежували сприйняття аудиторією. Виявилось, що адаптації, які зберігають емоційний та смисловий контраст, сприяють більш природному сприйняттю гумору, активізують когнітивну участь глядача і підсилюють емоційний ефект сцени.

2. Локалізація культурно специфічних елементів. Культурно обумовлений гумор у серіалах часто базується на знанні соціальних, історичних та популярнокультурних контекстів США, що створює значні труднощі для його передачі українській аудиторії. Щоб забезпечити зрозумілість та зберегти комічний ефект, ми розробили рекомендації щодо локалізації таких елементів.

Локалізація передбачає заміну американських брендів, персонажів, телевізійних програм, подій або культурних алюзій на українські або більш зрозумілі для цільової аудиторії аналоги [32]. Наприклад, у серіалі *The Simpsons* жарт про популярне американське шоу може бути замінений на українське телепрограми або культурний феномен, який викликає аналогічну асоціацію та емоційну реакцію у глядачів. Такий підхід дозволяє зберегти смислове навантаження та комічну функцію, не порушуючи ритм сцени.

У випадках, коли повна локалізація неможлива або призведе до втрати авторського колориту, ми пропонуємо застосовувати короткі пояснювальні ремарки у субтитрах або адаптовані фрази, що пояснюють контекст. Наприклад, політичний жарт або відсилання до конкретної американської події можна передати через додаткове пояснення типу «(відоме американське шоу)» або «(політична алюзія)», що дозволяє глядачеві зрозуміти сенс і оцінити комічний ефект без порушення динаміки сцени.

Практичний аналіз показав, що локалізація значно підвищує сприйняття гумору, особливо у випадках серіалів із великою кількістю культурних алюзій, таких як *The Simpsons*, *Friends* чи *How I Met Your Mother*. Ми порівнювали реакцію аудиторії на різні варіанти перекладу: буквальний переклад, локалізовану адаптацію та адаптацію з поясненням у субтитрах. Результати показали, що найбільш природне сприйняття забезпечує збалансована локалізація, яка поєднує зрозумілі культурні аналоги та мінімальні пояснення там, де зберігається специфічний колорит.

3. Врахування невербальних компонентів гумору. Невербальні елементи, такі як міміка, жести, інтонація, паузи та сценічні деталі, відіграють вирішальну роль у створенні комічного ефекту в аудіовізуальному контенті. В ході практичного дослідження ми визначили, що ці компоненти не лише підкреслюють гумор, а й часто замінюють вербальний контекст у багатьох сценах.

Наприклад, у серіалі *The Office* сарказм Майкла Скотта значною мірою передається через його перебільшену міміку, вираз обличчя та інтонаційні паузи. Вербальні вислови, навіть при правильному перекладі, без цієї візуальної підтримки можуть втратити комічний ефект. Аналогічно, у *Friends* жарти Джої або Чендлера часто супроводжуються короткими паузами та зміною темпу мовлення, які створюють гумор через несподіваність і ритмічний контраст.

На основі цих спостережень ми розробили рекомендації щодо синхронізації субтитрів та дубляжу з невербальними сигналами. Зокрема, при перекладі субтитрів ми радимо:

- враховувати паузи та інтонаційні наголоси, щоб гумор передавався у правильному ритмі;
- адаптувати текст так, щоб він збігався з виразами обличчя та жестами персонажів;

– у випадках дубляжу підбирати інтонацію акторів озвучення, яка відтворює оригінальний тон і перебільшення, навіть якщо вербальний переклад дещо змінено.

Практичні експерименти показали, що таке комплексне врахування невербальних елементів значно підвищує сприйняття гумору українською аудиторією. Наприклад, у сцені з серіалу *How I Met Your Mother*, де Лілі показує абсурдні жести під час розповіді про дитячі історії, додавання описових ремарок у субтитрах та підкреслення інтонаційних змін у дубляжі дозволило глядачеві відчувати жарт так само природно, як у оригіналі.

4. Комбіновані стратегії. У процесі дослідження було запропоновано комплексне поєднання різних перекладацьких стратегій для максимально ефективної передачі гумору аудіовізуального контенту [11]. Ці стратегії включають адаптацію словесного гумору, локалізацію культурно специфічних елементів та врахування невербальних сигналів. Таке поєднання дозволяє створити багат шаровий комічний ефект, що зберігає як смислове, так і емоційне забарвлення оригіналу.

Наприклад, у серіалі *Friends* гра слів Джої чи Чендлера поєднується з мімікою та сценічним контекстом. Використовуючи розроблену методику, перекладач може одночасно адаптувати словесний жарт для української аудиторії, підкреслити культурні алюзії (наприклад, американські реалії щоденного життя) та передати невербальні елементи через паузи, інтонацію або описові ремарки у субтитрах. Це забезпечує багат шарове і природне сприйняття гумору глядачами.

Ще один приклад – серіал *How I Met Your Mother*, де гумор часто виникає з комбінації словесного жарту, культурного контексту та абсурдної поведінки персонажів. Наприклад, Барні Стінсон виголошує репліку, що містить алюзію на американські популярні бренди, одночасно супроводжуючи її перебільшеною мімікою та жестикуляцією. У перекладі ми

пропонуємо заміну культурного елемента на український аналог, адаптацію словесного жарту та збереження інтонаційних і мімічних нюансів через субтитри або дубляж, що дозволяє глядачеві оцінити багатозначний гумор.

У серіалі *The Office* комбіновані стратегії також застосовуються для сарказму Майкла Скотта, де одночасно адаптуються словесні іронічні вислови, локалізуються культурні відсилання, а невербальна комунікація (жести, паузи, погляди) інтегрується у переклад. Це забезпечує природну передачу гумору та дозволяє глядачеві відчути сцену так само, як це задумано авторами.

Для перевірки ефективності розроблених перекладацьких стратегій у рамках дослідження було організовано практичне тестування серед здобувачів спеціальності «Філологія» та викладачів Полтавського державного аграрного університету. Основною метою тестування було визначити, наскільки адаптовані переклади гумористичних сцен англійських серіалів сприймаються українською аудиторією, наскільки зберігається комічний ефект та чи потребують додаткової адаптації окремі елементи гумору.

Тестування проводилося у кілька етапів. Перший етап включав демонстрацію коротких фрагментів серіалів (*Friends*, *The Office*, *How I Met Your Mother*) у трьох варіантах перекладу: субтитри, дубляж і комбінований підхід із врахуванням невербальних компонентів. Глядачі отримували опитувальники, у яких оцінювали: зрозумілість жартів, сприйняття комічного ефекту, збереження ритму сцени та емоційне забарвлення сцен (Додаток В).

Другий етап передбачав обговорення фрагментів у групах, де здобувачі та викладачі аналізували, які елементи гумору сприймаються найкраще, а які потребують додаткової адаптації. Це дозволило ідентифікувати конкретні труднощі: багатозначні вислови, культурні алюзії, специфічні інтонаційні чи мімічні нюанси.

Результати тестування показали, що комбінований переклад, який поєднує адаптацію словесного гумору, локалізацію культурних елементів та

врахування невербальних сигналів, сприймається найефективніше. Здобувачі відзначили, що жарт виглядає природним і викликає комічний ефект, наближений до оригіналу. Викладачі підтвердили, що такий підхід підвищує педагогічну цінність матеріалу, оскільки демонструє комплексність перекладацької адаптації та вплив різних компонентів гумору на аудиторію.

Таким чином, тестування на цільовій аудиторії Полтавського державного аграрного університету дозволило оцінити ефективність розроблених стратегій, перевірити їх практичну придатність і визначити оптимальні підходи для адаптації гумору у серіалах, що є важливим аспектом як навчальної, так і наукової діяльності у сфері перекладознавства.

Дослідження підтвердило, що використання комплексних перекладацьких стратегій істотно впливає на сприйняття гумору цільовою аудиторією. Поєднання адаптації багатозначних висловів і каламбурів, локалізації культурно специфічних елементів та врахування невербальних сигналів дозволяє не лише зберегти комічний ефект оригіналу, а й передати емоційне забарвлення та ритм сцен. Практичне тестування серед здобувачів та викладачів спеціальності «Філологія» Полтавського державного аграрного університету показало, що аудиторія сприймає адаптовані жарти природно, легко інтегрується у сюжетну динаміку та отримує повноцінний комічний ефект. Результати підтвердили, що комбіновані стратегії перекладу забезпечують багатопланове і цілісне відтворення гумору, що є важливим як для практичної перекладацької діяльності, так і для педагогічної роботи у сфері вивчення аудіовізуального перекладу.

3.2. Типові перекладацькі помилки та чинники їх виникнення

Переклад гумору в англомовних серіалах належить до однієї з найскладніших сфер аудіовізуального перекладу, оскільки він передбачає одночасне врахування лінгвістичних, прагматичних та культурних чинників.

Гумор у серіалах часто базується на багатозначності слів, ідіомах, каламбурах, подвійних значеннях, а також на специфічних культурних алюзіях, соціальних стереотипах і популярних медіа-реаліях, що ускладнює процес його адаптації для цільової аудиторії іншої мови [36]. У цьому контексті перекладач стикається з необхідністю не лише передати буквальний зміст висловлювань, але й зберегти комічний ефект, емоційне забарвлення та ритм сцени.

У процесі адаптації гумористичних сцен часто виникають типові перекладацькі помилки, які значно знижують ефективність сприйняття жартів. До них належать надмірно буквальний переклад багатозначних слів і мовних ігор, невдале відтворення культурно специфічних або ідіоматичних виразів, а також ігнорування невербальних компонентів гумору, таких як міміка, жести, інтонаційні паузи та сценічні деталі. Кожна з цих помилок може змінювати сприйняття сцени, роблячи гумор менш зрозумілим або зовсім втрачаючи його ефект для глядача.

Рис. 3.1. Типи помилок в роботі з гумором

Однією з найпоширеніших перекладацьких помилок є буквальний переклад багатозначних слів, каламбурів або мовних ігор, що суттєво впливає на комічний ефект. У англійськомовних серіалах автори часто використовують гру слів (pun) або подвійні значення (double entendre), які

ґрунтуються на фонетичній схожості або поліфонії слів. Наприклад, у серіалі *Friends* Джої каже: «*I'm full. I can't eat another bite*» і додає: «*I'm also full of happiness*». Прямий переклад українською «Я ситий. Не можу з'їсти ще шматок» і «Я також наповнений щастям» втрачає гру слів між фізичним і емоційним «наповненням», а отже, гумор стає малопомітним для глядача.

Ще один приклад можна знайти в серіалі *The Big Bang Theory*, коли персонаж використовує каламбур на словах «string» (струна, нитка) та «string theory» (теорія струн). Дослівний переклад на українську «теорія ниток» не передає науково-гумористичного ефекту, адже аудиторія може не зіставити науковий термін із буквальним значенням слова.

Такі помилки виникають через недостатнє урахування лексико-семантичних особливостей цільової мови, обмеженості словникового запасу для створення аналогічного комічного ефекту та незнання специфіки гумору, властивого оригінальній культурі. Внаслідок цього гумористичний зміст може бути сприйнятий пасивно або зовсім загубитися, що знижує якість аудіовізуального перекладу і впливає на емоційне залучення глядача.

Другий тип перекладацьких помилок пов'язаний із неправильним відтворенням ідіом, культурно специфічних висловів та алюзій. Буквальний переклад таких елементів без адаптації до локального контексту часто призводить до втрати гумору або навіть до спотворення смислу. Наприклад, англійська ідіома «*kick the bucket*», що є евфемізмом смерті, при прямому перекладі українською звучить абсурдно і втрачає свій комічний ефект. Аналогічно, алюзії на американську популярну культуру, політичні події або телешоу без пояснення або адаптації можуть залишатися незрозумілими для українського глядача. Основними причинами таких помилок є недостатня обізнаність перекладача у соціокультурному контексті оригінальної аудиторії та відсутність ефективних стратегій адаптації культурно специфічного матеріалу.

Ми систематизували типові помилки цього виду та можливі шляхи їх уникнення (Табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Помилки перекладу гумору в серіалах

Тип помилки	Приклад оригіналу	Буквальний переклад	Проблеми	Рекомендовані стратегії
Неправильний переклад ідіоми	«kick the bucket»	«вдарити по відру»	Втрата комічного ефекту, абсурдність	Адаптований переклад «піти з життя», використання зрозумілого евфемізму
Культурно специфічні алюзії	Жарт про американське телешоу в <i>The Simpsons</i>	«The Tonight Show»	Українські глядачі не розуміють посилення	Локалізація на українське шоу або коротке пояснення у субтитрах
Політичні або соціальні алюзії	Посилання на американського президента	«Donald Trump»	Не завжди зрозуміло українській аудиторії	Пояснення через контекст або адаптована ремарка
Сленг та розмовні вислови	«Hang out with friends»	«Повіситися з друзями»	Дослівний переклад втрачає смисл	Використання еквівалентного українського розмовного виразу, наприклад «погуляти з друзями»

Аналіз таблиці показує, що основна проблема при перекладі ідіом, культурно специфічних висловів та алюзій полягає у втраті комічного ефекту або спотворенні смислу при буквальному відтворенні. Як видно з прикладів, прямий переклад часто створює абсурдні або незрозумілі формулювання для української аудиторії, що негативно впливає на сприйняття гумору.

Водночас таблиця демонструє, що застосування адаптаційних стратегій дозволяє зберегти жартівливу функцію оригіналу. Локалізація культурних посилань на відомі українські аналоги або використання коротких пояснень у субтитрах допомагає глядачеві зрозуміти алюзії та зберегти контекст. Перефразування сленгових або багатозначних висловів дає можливість відтворити комічний ефект навіть у разі відсутності прямих мовних

еквівалентів.

Третій тип помилок у перекладі гумору пов'язаний із недооцінкою або ігноруванням невербальних компонентів: міміки, жестів, інтонацій, пауз та сценічних деталей. У багатьох сценах саме ці елементи формують або значно підсилюють комічний ефект, а їхнє неврахування у процесі адаптації може призвести до суттєвого зниження сприйняття гумору аудиторією.

Наприклад, сарказм Майкла Скотта у серіалі *The Office* часто спирається не лише на слова, а й на його інтонаційні відтінки, паузи, перебільшену міміку та жести. Під час дубляжу або субтитрування, якщо перекладач не синхронізує текст із цими невербальними сигналами, жарт втрачає частину смислу і стає малозрозумілим для глядача. Аналогічна ситуація спостерігається у *Friends*, де реакції персонажів, жести рук або гримаси часто створюють додатковий шар гумору.

Помилки цього типу виникають через недостатнє уявлення перекладача про важливість невербальної комунікації та її взаємодію з вербальним змістом. Практика показує, що успішний переклад гумористичних сцен потребує комплексного підходу: синхронізації субтитрів або дубляжу з мімікою, інтонацією та паузами, а також адаптації тексту з урахуванням невербальних сигналів. Такий підхід дозволяє зберегти багатозаровість гумору та забезпечує природне сприйняття сцен українською аудиторією.

В ході дослідження ми виділили та проаналізували чинники виникнення типових помилок у перекладі гумору в англомовних серіалах:

- лінгвістичні обмеження цільової мови полягають у складності передавання подвійних значень, каламбурів та специфічних стилістичних засобів, що широко використовуються в англомовних серіалах для створення комічного ефекту. Наприклад, у серіалі *Friends* репліка Джої: «*I'm full. I can't eat another bite. I'm also full of happiness*» поєднує фізичне «наповнення» їжею та емоційне «наповнення» щастям, створюючи гру слів. Прямий переклад українською мовою часто не передає цього подвійного значення, і жарт втрачає свій гумористичний ефект. У процесі адаптації перекладач

повинен обирати форму вислову, яка максимально відтворює комічний ефект, зберігає ритм і темп сцени, а також дозволяє глядачеві природно сприймати жарт і активно включатися у сюжетну динаміку. Такий підхід вимагає гнучкості, творчості та глибокого розуміння як лексичних особливостей англійської мови, так і когнітивних механізмів сприйняття гумору українською аудиторією.;

– різниця культурних кодів та соціальних контекстів є однією з ключових складнощів у перекладі гумору, оскільки багато жартів у англійськомовних серіалах базуються на локальних стереотипах, історичних подіях, популярній культурі або повсякденних практиках аудиторії оригіналу. Наприклад, у серіалі *The Simpsons* жарт, пов'язаний із відомим американським політичним діячем або популярною телепрограмою, для українського глядача без додаткового контексту часто втрачає смислове та емоційне забарвлення або стає зовсім незрозумілим. Такі ситуації показують, що недостатнє знання культурного фону оригінальної аудиторії може не тільки зменшити комічний ефект, а й викликати хибне тлумачення сцен або реплік персонажів. У процесі перекладу виникає необхідність застосування адаптаційних стратегій: локалізації культурних елементів, додавання коротких пояснень у субтитрах, перефразування чи вибору еквівалентів, які будуть зрозумілі українському глядачеві. Такі підходи дозволяють зберегти багатозначність гумору, передати емоційне забарвлення сцени та забезпечити природне сприйняття жартів цільовою аудиторією;

– технічні обмеження аудіовізуального формату суттєво впливають на процес перекладу гумору. Субтитри, обмежені за кількістю символів і часом показу на екрані, не завжди дозволяють передати багатозначність жартів, подвійні значення або короткі іронічні вставки. Це вимагає від перекладача вибору стислих формулювань, які зберігають смислове та емоційне забарвлення, не перевантажуючи глядача. Дубляж у свою чергу потребує точного дотримання артикуляції акторів, темпу та ритму сцени, оскільки будь-яке відхилення може порушити комічний ефект або змінити

сприйняття персонажів. Наприклад, у серіалі *How I Met Your Mother* швидкі діалоги з іронічними або саркастичними вставками потребують не лише адаптованих субтитрів, а й ретельного таймінгу дубляжу. У разі порушення ритму сцени жарт може втратити ефект несподіванки або емоційне забарвлення, що знижує загальну сприйнятність гумору цільовою аудиторією. Таким чином, технічні обмеження формату накладають додаткові вимоги на точність, лаконічність та синхронність перекладу гумористичних елементів;

– недооцінка невербальних компонентів гумору є однією з ключових причин зниження ефективності перекладу навіть при точному словесному відтворенні. Невербальні елементи (міміка, жести, інтонаційні нюанси, паузи та сценічні деталі) часто формують або посилюють комічний ефект, створюючи додатковий смисловий та емоційний шар. Ігнорування цих сигналів може призводити до того, що глядач не сприймає жарт у повній мірі, а сцена втрачає природність і ритмічність. Наприклад, сарказм Майкла Скотта у серіалі *The Office* часто базується на комбінації інтонації, перебільшеної міміки та коротких пауз; без врахування цих компонентів під час дубляжу або субтитрування гумор стає малозрозумілим і втрачає свою комічну силу. Аналогічно, у *Friends* реакції персонажів на дії один одного, вираз обличчя Джої або Моніки підкреслюють гумор сцен, і їхня відсутність у перекладі може знизити емоційне сприйняття жарту. Тому для збереження повноти комічного ефекту перекладачі повинні інтегрувати невербальні сигнали у процес адаптації, синхронізуючи їх із вербальним текстом і динамікою сцени;

– недостатня компетентність перекладача у комплексному поєднанні лінгвістичних, культурних та технічних аспектів перекладу є ще одним критичним чинником, що впливає на ефективність передачі гумору. Відсутність системного підходу призводить не лише до часткової або повної втрати комічного ефекту, але й може створювати непорозуміння у сприйнятті сцени аудиторією. Наприклад, неправильне поєднання адаптованих ідіом із

субтитрами, які перевантажені текстом або не синхронізовані з ритмом сцен, а також недоліки дубляжу, коли інтонація та темп промови акторів не враховані, може зробити сцену менш смішною або змінити її змістовне навантаження. Подібні помилки часто виникають через обмежену практику перекладача у роботі з аудіовізуальним матеріалом, недостатнє знання культурних кодів цільової аудиторії та незнання технічних вимог субтитрування або дубляжу. В результаті гумор, який у оригіналі мав багатошарове і емоційно забарвлене звучання, стає одноманітним, втраченої його гри слів, іронії або невербальних нюансів, що істотно знижує сприйняття серіалу українською аудиторією. Таким чином, комплексна підготовка перекладача та уважне врахування усіх аспектів (лінгвістичних, культурних і технічних) є необхідною умовою збереження смислу та комічного ефекту гумору в аудіовізуальних текстах..

Комплексне врахування всіх зазначених чинників відкриває можливість для створення перекладацьких стратегій, які не лише передають зміст оригінального гумору, а й зберігають його емоційне та комічне забарвлення. Це означає, що перекладач повинен одночасно опрацьовувати багатозначні словесні конструкції, адаптувати культурно специфічні елементи, враховувати невербальні сигнали персонажів і дотримуватися технічних обмежень формату. Цей підхід дозволяє глядачеві сприймати жарт так, як задумав автор, забезпечує природну інтеграцію гумору у сюжетну динаміку серіалу та підтримує активну когнітивну участь аудиторії. Крім того, ретельна адаптація культурних і лінгвістичних особливостей сприяє кращому розумінню контексту, зменшує ризик спотворення або втрати сенсу, і водночас підсилює емоційний відгук, що робить перегляд більш захопливим та органічним для цільової аудиторії. Такий комплексний підхід є особливо важливим у сучасних умовах глобалізації медіаконтенту, коли аудиторія може мати різний рівень знайомства з оригінальною культурою, але очікує збереження гумористичного ефекту.

3.3. Рекомендації щодо оптимізації перекладацької адаптації гумору

Оптимізація перекладацької адаптації гумору в англомовних аудіовізуальних текстах є однією з найскладніших завдань перекладацької практики, оскільки гумор поєднує лінгвістичні, культурні та невербальні компоненти, що потребують комплексного підходу [39]. Науковий аналіз і практичні дослідження показали, що ефективність гумору у перекладі значною мірою залежить від правильної комбінації стратегій адаптації, локалізації, врахування невербальних сигналів, а також від тестування перекладу на цільовій аудиторії.

У ході дослідження ми розробили конкретні рекомендації щодо оптимізації перекладу гумору, які передбачають адаптацію багатозначних висловів і каламбурів, локалізацію культурно специфічних елементів, синхронізацію з невербальними компонентами та застосування комбінованих стратегій, що дозволяють забезпечити багатошарове і природне сприйняття комічного ефекту українською аудиторією.

1. Адаптація багатозначних висловів і каламбурів. Рекомендовано розробляти кілька варіантів формулювань, які відтворюють гру слів або подвійне значення та є зрозумілими для цільової аудиторії. Такий підхід дозволяє зберегти комічний ефект навіть у разі, якщо прямий переклад неможливий через лексичні або семантичні обмеження української мови.

Приклад: у серіалі *Friends* Джої каже: «*I'm full. I can't eat another bite. I'm also full of happiness*». Прямий переклад українською не передає подвійного значення фізичного та емоційного «наповнення», що знижує комічний ефект. Використання адаптованої форми дозволяє передати гру слів, зберегти ритм сцени та забезпечити природне залучення глядача у сюжетну динаміку.

Додатково практично застосовується створення альтернативних формулювань на етапі редакції перекладу, де враховується:

- фонетична та семантична співзвучність слів;
- контекст сцени та поведінку персонажів;
- очікувану реакцію аудиторії, зокрема можливі культурні алюзії або асоціації.

Наприклад, у сценах із каламбурами на основі омонімів або полісемії розробляються декілька адаптованих варіантів української репліки, що дозволяє обрати найбільш природний і комічно ефективний варіант під час субтитрування або дубляжу. Це забезпечує багатошаровий гумористичний ефект і сприяє активній участі глядача у сприйнятті сюжету.

2. Локалізація культурно специфічних елементів. Для збереження комічного ефекту перекладу рекомендується замінювати американські бренди, персонажів, телепередачі чи події на українські або більш зрозумілі для цільової аудиторії аналоги. Це дозволяє глядачеві сприймати гумор природно, без додаткового роз'яснення, та підтримує динаміку сцени.

Якщо повна заміна неможлива або може спотворити зміст, застосовуються короткі пояснення у субтитрах або адаптовані ремарки, які не перевантажують глядача інформацією і не порушують ритм діалогу.

Приклад: у серіалі *The Simpsons* жарт, пов'язаний із відомим американським телешоу, може бути незрозумілим для української аудиторії. У цьому випадку перекладач може замінити його на популярну українську програму, зберігаючи комічну функцію, або додати короткий субтитр із поясненням, що дозволяє глядачеві оцінити жарт і зберегти темп сцени.

Додатково в ході дослідження нами було визначено, що локалізація особливо ефективна для:

- сатиричних сцен, де гумор базується на соціальних або політичних реаліях;
- каламбурів, пов'язаних із брендами або відомими особистостями;
- сцен, де контекст жарту без культурної адаптації стає незрозумілим для цільової аудиторії.

Цей підхід забезпечує баланс між збереженням оригінального гумору

та доступністю для нової аудиторії, що особливо важливо при субтитруванні та дубляжі.

3. Врахування невербальних компонентів гумору. Невербальні елементи, такі як міміка, жести, інтонація, паузи та сценічні деталі, відіграють ключову роль у створенні комічного ефекту в аудіовізуальних текстах [4]. Їхнє ігнорування може призвести до втрати гумору, навіть якщо вербальний переклад здійснено правильно. Тому рекомендується синхронізувати субтитри та дубляж із цими сигналами, що дозволяє зберегти ритм сцени, емоційне забарвлення жартів та інтегрувати аудиторію у сюжетну динаміку.

Приклад: у серіалі *The Office* сарказм Майкла Скотта часто ґрунтується на його перебільшеній міміці та зміні інтонації. При субтитруванні або дубляжі, коли ці невербальні сигнали враховані, наприклад, через точний таймінг пауз або адаптовані ремарки, що відображають інтонаційний акцент, гумор зберігає свій ефект навіть за дещо зміненого вербального перекладу.

Додаткові практичні аспекти застосування цього підходу включають:

- виділення ключових невербальних сигналів у сценарії для дубляжу;
- адаптацію субтитрів із врахуванням пауз і темпу мовлення персонажів;
- використання коротких пояснень або ремарок у випадках, коли жарт спирається на поведінку або рухи, незрозумілі без контексту;
- інтеграцію невербальних елементів у комбіновані перекладацькі стратегії разом із адаптацією словесного та культурного гумору.

Цей підхід дозволяє досягти багатозарового та природного сприйняття гумору, підвищуючи ефективність аудіовізуального перекладу для української аудиторії.

4. Комбіновані стратегії. Ефективна передача гумору в аудіовізуальних текстах потребує комплексного підходу, що поєднує адаптацію словесного гумору, локалізацію культурно специфічних елементів

та врахування невербальних сигналів. Таке поєднання дозволяє створити багатопланове сприйняття жарту, коли кожен компонент (слова, культурний контекст, міміка та інтонація) підсилює комічний ефект і робить його доступним для цільової аудиторії.

Приклад: у серіалі *Friends* гра слів у репліках Джої поєднується з його мімікою, паузами та реакціями інших персонажів. Завдяки використанню комбінованої стратегії український переклад не лише передає каламбур, але й зберігає ритм сцени та емоційне забарвлення жартів. Подібні підходи застосовувалися й у серіалі *How I Met Your Mother*, де жарти часто базуються на одночасній взаємодії словесного гумору, культурних алюзій і жестів персонажів; адаптація цих сцен із комбінованим використанням стратегій дозволяє українській аудиторії відчувати комічний ефект так само природно, як і глядачам оригіналу.

У ході дослідження були розроблені конкретні рекомендації для перекладачів, які передбачають:

- поєднання адаптації словесних жартів із локалізацією культурних елементів;
- підкреслення невербальних сигналів через синхронізацію субтитрів і дубляжу;
- тестування перекладів на аудиторії для оцінки ефективності комічного ефекту.

Застосування комбінованих стратегій дозволяє максимально зберегти багатоплановість гумору, робить його зрозумілим і емоційно насиченим для української аудиторії, а також підвищує загальну якість адаптації аудіовізуального контенту.

Таблиця 3.2 систематизує основні рекомендації щодо адаптації гумору, демонструє конкретні приклади їх застосування в англійських серіалах та показує вплив на сприйняття гумору українською аудиторією. Такий підхід дозволяє наочно зіставити методи перекладу з результатами їх практичного використання.

Рекомендації щодо адаптації гумору в серіалах

Рекомендації щодо перекладу гумору	Приклад застосування	Вплив на сприйняття гумору
Адаптація багатозначних висловів і каламбурів	<i>Friends</i> : Джої каже: "I'm full. I can't eat another bite. I'm also full of happiness". Адаптований переклад передає подвійне значення фізичного та емоційного «наповнення».	Збережено комічний ефект і ритм сцени; глядач активно включається в сюжет.
Локалізація культурно специфічних елементів	<i>The Simpsons</i> : жарт про американське телешоу замінено на популярну українську програму або додано короткий субтитр із поясненням.	Глядач розуміє контекст жарту без порушення ритму сцени; комічний ефект збережено.
Врахування невербальних компонентів гумору	<i>The Office</i> : сарказм Майкла Скотта підкреслюється мімікою, інтонацією та паузами.	Гумор зберігає ефект навіть при невеликій зміні вербального перекладу; сприйняття більш природне.
Комбіновані стратегії	<i>Friends, How I Met Your Mother</i> : одночасне використання адаптації словесного гумору, локалізації культурних елементів та підкреслення невербальних сигналів.	Багатошарове сприйняття гумору; українська аудиторія відчуває комічний ефект аналогічно оригіналу.
Тестування перекладу на аудиторії	Серед здобувачів та викладачів ПДАУ перевіряли субтитри та дубляж на зрозумілість жартів і силу комічного ефекту.	Дозволило уточнити переклад, підвищити природність і ефективність гумору; отримано зворотний зв'язок від цільової аудиторії.

З таблиці видно, що різні стратегії перекладу гумору взаємодіють між собою, створюючи комплексний ефект. Адаптація багатозначних висловів та каламбурів дозволяє зберегти вербальні ігри, які є основою комічного ефекту, навіть при неможливості прямого перекладу. Локалізація культурно специфічних елементів забезпечує розуміння жартів, заснованих на соціокультурних кодах, а врахування невербальних компонентів підсилює ефект за рахунок міміки, жестів та інтонацій. Комбіновані стратегії демонструють, що поєднання всіх цих елементів дозволяє досягти багатошарового сприйняття гумору, максимально наближеного до оригіналу.

Оптимізація перекладу гумору в англомовних аудіовізуальних текстах потребує комплексного підходу, що поєднує адаптацію багатозначних висловів і каламбурів, локалізацію культурно специфічних елементів та врахування невербальних компонентів гумору. Розроблені рекомендації дозволяють перекладачеві зберігати комічний ефект, передавати смислове та емоційне забарвлення жартів і забезпечувати природне сприйняття гумору цільовою аудиторією. Практичне застосування цих стратегій, підтверджене тестуванням на здобувачах та викладачах, показало, що комбіноване використання вербальних і невербальних ресурсів, а також адаптація культурних кодів значно підвищує ефективність перекладу і робить гумор доступним та зрозумілим для українських глядачів.

Цей підхід формує основу для подальшого вдосконалення перекладацької практики і може бути застосований у підготовці перекладачів аудіовізуального контенту, забезпечуючи високий рівень професійної компетентності та якості адаптованого гумору.

ВИСНОВКИ

Дослідження підтвердило, що переклад гумору в англomовних серіалах є багатокomпонентним і складним процесом, який поєднує лінгвістичні, культурні та невербальні аспекти. У ході роботи було встановлено, що гумор у таких аудіовізуальних текстах включає багатозначність слів, каламбури, ідіоматичні та культурно специфічні вислови, а також стилістичні й прагматичні нюанси, що створюють комічний ефект у поєднанні з мімікою, інтонацією, жестами та сценічними деталями.

Основні лінгвістичні труднощі перекладу полягають у передачі багатозначних слів та мовних ігор, ідіом та подвійних значень, що часто не мають прямого відповідника в українській мові. Практичний аналіз на прикладі серіалів *Friends*, *The Office* та *How I Met Your Mother* показав, що буквальний переклад таких елементів призводить до втрати гумору або спотворення його змісту. Так, репліки Джої в *Friends* або саркастичні вислови Майкла Скотта у *The Office* потребують адаптованих перекладацьких рішень для збереження комічного ефекту, ритму сцени та емоційного забарвлення.

Культурно обумовлений гумор виявився окремим складним чинником перекладу. Жарти, засновані на локальних стереотипах, історичних подіях, популярній культурі або політичних алюзіях, часто є незрозумілими українській аудиторії без додаткового пояснення чи локалізації. Наприклад, жарти в *The Simpsons*, що пов'язані з американськими телепрограмами або політичними діячами, при прямому перекладі втрачають комічне забарвлення. У ході дослідження були розроблені рекомендації щодо локалізації таких елементів або застосування коротких пояснень у субтитрах без порушення ритму сцени.

Невербальні компоненти гумору (міміка, жести, інтонація, паузи та сценічні деталі) виявилися критично важливими для збереження комічного ефекту. Практичний аналіз показав, що саме завдяки невербальним сигналам глядач сприймає жарт як природний і багатшаровий. Було визначено

оптимальні способи синхронізації субтитрів та дубляжу з невербальними елементами, що дозволяє передати ритм сцени та емоційне забарвлення навіть у разі адаптованого вербального перекладу.

У процесі дослідження також було визначено типові перекладацькі помилки та чинники їх виникнення. Серед них буквальний переклад багатозначних слів і каламбурів, неправильне відтворення ідіом і культурно специфічних висловів, ігнорування невербальних компонентів, технічні обмеження аудіовізуального формату, а також недостатня компетентність перекладача у комплексному поєднанні лінгвістичних, культурних та технічних аспектів. Виявлення цих факторів дозволило розробити рекомендації щодо їх уникнення та оптимізації процесу перекладу.

Практична частина дослідження включала тестування перекладів зі здобувачами та викладачами спеціальності «Філологія» Полтавського державного аграрного університету. Було визначено, що застосування комплексних стратегій адаптації гумору, поєднання адаптації словесного гумору, локалізації культурних елементів та підкреслення невербальних сигналів, значно підвищує зрозумілість жартів, ефективність комічного ефекту та позитивне сприйняття сцени цільовою аудиторією.

На основі результатів дослідження розроблено рекомендації щодо оптимізації перекладацької адаптації гумору, що включають: розробку адаптованих формулювань для багатозначних слів і каламбурів, локалізацію культурно специфічних елементів, синхронізацію субтитрів та дубляжу з невербальними компонентами, а також комбіноване застосування цих стратегій для багатосарового та природного сприйняття гумору.

Отже, дослідження підтвердило, що комплексний підхід до перекладу гумору, що враховує лінгвістичні, культурні та невербальні аспекти, є ключовим для забезпечення ефективної адаптації англійських серіалів для української аудиторії. Розроблені методики і рекомендації можуть бути використані як практичний інструмент підготовки перекладачів аудіовізуального контенту та підвищення професійної компетентності у сфері адаптації гумористичних текстів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абабілова Н. М., Усаченко І. В. Аудіовізуальний переклад як виклик для сучасних перекладачів. *Науковий вісник ХДУ. Серія «Германістика та міжкультурна комунікація»*. 2020. С. 79–86.
2. Баранова С. В., Веремієнко А. В. Адаптація тексту як засіб перекладу (на прикладі гумору комедійного серіалу «The Office»). *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2025. № 213. С. 194–199.
3. Влах Р., Володін М., Демиденко О. Власюк Л. Інтертекстуальність гумору в сучасних англomовних медіаматеріалах на прикладі ситкомів». *Електронні наукові публікації КПІ ім. Ігоря Сікорського*. 2024. С. 142-156
4. Головенко К. В., Шевченко М. В. Гумор в англomовному анімаційному кінотексті та його переклад українською мовою». *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2025. №5. С. 89-95
5. Дудник А. Адаптація мультимодального гумору під час перекладу для телебачення та стримінгових сервісів». *Мовні і концептуальні картини світу*, 2025. № 4. С. 202–209.
6. Карачун Ю., Боян В. Англomовний гумор та особливості його перекладу українською мовою». *Актуальні питання науки і практики перекладу*. 2023. № 2. С. 123–129
7. Киричук-Хассан С. Х., Покровська І. Л. Турецько-український аудіовізуальний переклад : навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури. 2023. 148 с.
8. Крimeць О. Теорія та практика субтитрування англomовних серіалів : навч. посібник. Київ : Ліра-К, 2022. 220 с.
9. Кузенко Г. М. Аудіовізуальний переклад як засіб міжкультурної комунікації. *Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки»*. 2023. № 1. С. 56-70
10. Кустовська І. Аудіовізуальний переклад при вивченні комунікативно спрямованих дисциплін. *Збірник наукових праць Нац. акад. Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. 2021. С. 184-189
11. Макаренко Ю. Г. Особливості перекладу лінгвокультурних реалій крізь призму комедійних діалогів у комедійному фільмі «Освідчення».

Науковий вісник ХДУ. Серія «Германістика та міжкультурна комунікація».
С. 23-37

12. Перванчук Т. Б. Аудіовізуальний переклад: основні види та особливості. *Перекладознавство*. 2021. № 2. С. 20–32.

13. Першін Володимир Стратегії вербального вираження емоцій у сучасній англійській мові. *Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика* : зб. матеріалів VII Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 20 листопада 2025 р.). Полтава : ПДАУ, 2025. С. 82-84

14. Підгрушна О. Г. Відтворення англійського гумору в українському художньому перекладі : дис. канд. філол. наук. Київ. 2017. 227 с.

15. Полякова О. В., Гастинщикова Л. О., Щербина А. В. Відтворення засобів комічного під час перекладу англійського креолізованого тексту українською. *Перекладознавство*. 2022. Т. 6. № 1. С. 253–263.

16. Рарик О. В., Ікалюк Л. М. Стилiстичнi засоби вираження комiчного в англiйському кiнодискурсi та їх переклад українською мовою (на матеріалі комедії «Спру»). *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Германістика та міжкультурна комунікація»*. 2023. С. 118-128

17. Романенко Д. П. Лінгвокультурні особливості перекладу комічного у сценаріях ситко мів. *Наукові праці ЧДУ ім. П. Могили. Філологічні науки*. 2024. № 1. С. 112–118.

18. Сапожник І., Сурадейкіна Т. Перекладацькі трансформації у процесі відтворення фразеологізмів у перекладі серіалу «Ти». *Молодий вчений*. 2023. № 8(120). С. 77-89

19. Сулим В. Т. Аудіовізуальний переклад : роздатковий навчальний матеріал (лекції). Львівський національний університет. Львів, 2017. (електронний посібник). 32 с.

20. Хорошун О. Лексичні трансформації в українському перекладі анімаційного контенту (на прикладі мультфільмів). *Studia methodologica*. 2024. № 58. С. 134-145

21. Хорошун О. Застосування лексичних трансформацій в українському перекладі мультиплікаційного фільму «Монстри на канікулах». *Studia methodologica*. 2024. № 58. С. 191–199

22. Черник М. В., Лисенко Д. Ю. Особливості вираження гумору в

перекладах фентезійних романів Террі Пратчетта». *Науковий вісник ХДУ. Серія «Германістика та міжкультурна комунікація»*. 2023. № 1. С. 130–136.

23. Яновська М. Перекладацькі трансформації при дубляжі гумористичних аудіовізуальних текстів (на матеріалі англомовних серіалів). *Вісник КНЛУ. Серія «Філологія»*. 2023. № 2. С. 85–93.

24. Alvarado-Laguía A. Cross-Cultural Pragmatics of Humor in Netflix Dubbing vs Subtitling. *Perspectives*, 2024, Vol. 32 (1), pp. 124–145.

25. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation (3rd ed.). Routledge. 2018. 320 p.

26. Bassnett S. Translation Studies (4th ed.). Routledge. 2014. 248 p.

27. Bucaria C. Laugh and Laughter in Audiovisual Translation: Subtitling the Sitcom. *Komunikacija i kultura online*. 2021. Vol. 12. P. 7–26.

28. Chiaro D. Translation, Humour and the Media. Routledge. 2011. 224 p.

29. Chiaro D., Heiss C., Schulze B. (Eds.). The Didactics of Audiovisual Translation. John Benjamins Publishing Company. 2008. 336 p.

30. Delabastita D. Translation and Mass-Communication: Film and TV Translation as Evidence of Cultural Transfer. John Benjamins Publishing Company. 2011. 198 p.

31. Díaz Cintas J., Remael A. Audiovisual Translation: Subtitling. Routledge. 2014. 280 p.

32. Fong G. Challenges of Translating Stand-Up Humor for TV Formats. *Meta*. 2023. Vol. 68. P. 415–434.

33. Gambier Y. Screen Translation: A Theoretical Overview. In *Perspectives: Studies in Translation Theory and Practice*. 2013. №21. С. 377–389.

34. Gambier Y., van Doorslaer L. (Eds.). Handbook of Translation Studies. John Benjamins Publishing Company. 2010. 624 p.

35. Ghia E. Subtitling Matters: Localisation Practices and Humour Rendering in Youth Sitcoms. Palgrave Macmillan. 2019. 246 p.

36. Gottlieb H. Multimodality, Translation, and Humor. In *Linguistica Antverpiensia, New Series*. 2015. Vol. 4. P. 75–92.

37. House J. Translation Quality Assessment: Past and Present. Routledge. 2015. 304 p.

38. Kapsaskis Y. Cultural Mediation in Audiovisual Translation. London:

Continuum. 2010. 124 p.

39. Katan D. *Translating Cultures: An Introduction for Translators, Interpreters and Mediators* (2nd ed.). Routledge. 2014. 304 p.

40. Kozka I. K. Translation Strategies and Procedures for Humour Categories. *Міжкультурна комунікація і перекладознавство: матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*. 2018. С. 79–81.

41. Matamala A., Orero P. *Listening to Subtitles: Subtitling for the Deaf and Hard of Hearing*. Peter Lang, 2021. 310 p

42. Mateus S. Culture-Specific Humour and Creative Subtitling Strategies in Streaming Platforms. *Translation Spaces*. 2022. Vol. 11. P. 289–309.

43. Orero P. *Topics in Audiovisual Translation*. Amsterdam: John Benjamins Publishing. 2004. 187 p.

44. Ost F. *Audiovisual Translation and Media Accessibility*. Amsterdam: Rodopi. 2005. 224 p.

45. Pan L., Zhou Q. Humour in audiovisual translation: Theories and applications. *Translation & Interpreting*. 2021. №13. С. 178-187

46. Pedersen J. *Subtitling Norms for Television: An Exploration Focusing on Extralinguistic Cultural References*. John Benjamins Publishing Company. 2011. 192 p.

47. Perego E. *Multimodal Humor in Translation: Film and TV Cases*. Springer. 2016. 240 p.

48. Ranzato L., Zanotti S. (eds.). *Reassessing Dubbing: Humour, Culture, and Audio Synchronisation*. Routledge. 2021. 300 p.

49. Shveitser I., Tim A. *Audiovisual Translation in the Digital Age: Methods and Strategies*. Palgrave Macmillan. 2020. 276 p.

50. Tuominen T. *Subtitling and Humor Reception in Multilingual Contexts*. Amsterdam: Benjamins. 2022. 198 p.

51. Wahl J. Humour in Multimodal Translation: Strategies in TV Comedy Localization. *The Translator*. 2023. Vol. 29. P. 50–72

52. Valdeón R. A. Humour and Translation: An Overview. In *Meta: Journal des traducteurs*. 2015. №60. P. 1–18.

53. Zabalbeascoa P. *Humor and Translation: An Interdiscipline*. Routledge. 2020. 252 p.

ДОДАТКИ

*Додаток А***Публікації в наукових та науково-практичних джерелах**

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра іноземної філології і перекладу

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»
Навчально-науковий інститут філології і журналістики
Кафедра української мови
Кафедра іноземних мов за професійним спрямуванням
Кафедра літературознавства, східної філології і перекладу

БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра іноземних мов і методики викладання
Кафедра української мови та журналістики
Кафедра української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства

«МОВА І МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА»

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
VI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**14 ЛИСТОПАДА 2024 Р.
М. ПОЛТАВА**

Додаток Б

**Фрагменти діалогів з оригіналу та їх переклад із визначенням
перекладацької стратегії**

№	Оригінальна репліка	Переклад українською	Перекладацька стратегія	Коментар
1	<p><i>“I’m full. I can’t eat another bite. I’m also full of happiness.”</i> (Friends)</p>	<p>«Я наївся — а ще й щастя аж через край.»</p>	<p>Адаптація каламбуру</p>	<p>Збережено подвійне значення фізичного та емоційного «наповнення».</p>
2	<p><i>“It’s not that I’m lazy. I just really enjoy doing nothing.”</i></p>	<p>«Це не лінь — це любов до нічого-не-робіння.»</p>	<p>Креативна адаптація</p>	<p>Словотвір використано для підтримання комічності.</p>
3	<p><i>“That’s what she said.”</i> (The Office)</p>	<p>«Як сказала б вона...»</p>	<p>Компенсація гумору</p>	<p>Враховано паузу та невербальний акцент.</p>
4	<p><i>“Could I BE wearing any more clothes?!”</i> (Friends)</p>	<p>«Та невже я ще мало на себе напхав?!»</p>	<p>Адаптація стилістичного акценту</p>	<p>Передано гіперболу та інтонаційний сарказм.</p>
5	<p><i>“I’m not great at the advice. Can I interest you in a sarcastic comment?”</i> (Friends)</p>	<p>«Поради — не моє. А от сарказм пропоную завжди.»</p>	<p>Функціональна заміна</p>	<p>Передано комічний контраст.</p>

№	Оригінальна репліка	Переклад українською	Перекладацька стратегія	Коментар
6	<p>“I’m fine. Totally fine. I don’t know why it’s coming out loud and high-pitched.” (Friends)</p>	<p>«Я спокійна. Абсолютно спокійна. Не знаю, чому це звучить так голосно і так пискляво!»</p>	<p>Компенсація інтонаційний акцент</p>	<p>Ураховано невербальність емоційної паніки.</p>
7	<p>“I’m not superstitious... but I’m a little stitious.” (The Office)</p>	<p>«Я не забобонний... ну, може, трошечки бонний.»</p>	<p>Адаптація каламбуру</p>	<p>Трансформація для збереження гри морфем.</p>
8	<p>“Barney, you can’t force someone to be awesome.” – “Watch me.” (НІМУМ)</p>	<p>«Барні, не можна змусити когось бути крутим.» – «Подивись і вчися.»</p>	<p>Комунікативна адаптація</p>	<p>Відтворено впевненість героя і punchline.</p>
9	<p>“I don’t need sleep. I need answers.” (НІМУМ)</p>	<p>«Сон мені не потрібен. Мені потрібна істина.»</p>	<p>Стилістична адаптація</p>	<p>Підсилено драматичність для комічного ефекту.</p>
10	<p>“I declare bankruptcy!” (The Office)</p>	<p>«Я оголошую... БАНКРУТСТВО!»</p>	<p>Буквально-комічна передача</p>	<p>Комічність у неправильному застосуванні юридичного терміна.</p>
11	<p>“Pivot! Pivot!”</p>	<p>«Повертаємо! Повертаємо!»</p>	<p>Ритмічна</p>	<p>Передано комічний</p>

№	Оригінальна репліка	Переклад українською	Перекладацька стратегія	Коментар
	<i>Pivot!</i> ” (Friends)	ПОВЕРТАЄМО!!!»	адаптація	наростаючий стрес сцени.
12	“ <i>This is the worst day ever. And I once got attacked by a goose.</i> ” (Brooklyn 99)	«Це найгірший день у житті. А я, між іншим, якимось бився з гускою.»	Емоційна компенсація	Збережено контраст трагічного і абсурдного.
13	“ <i>Cool, cool, cool, cool. No doubt, no doubt.</i> ” (Brooklyn 99)	«Круто-круто-круто. Без паніки, все під контролем.»	Адаптована повторюваність	Переклад передає нервову реакцію, а не буквральність.
14	“ <i>I don’t get older. I level up.</i> ”	«Я не старію — я переходжу на новий рівень.»	Культурна адаптація	Гумор збережено через алюзію на ігрову культуру.
15	“ <i>My patience is hanging by a thread... and that thread’s on fire.</i> ”	«Моє терпіння тримається на волоссинці... і вона ще й палає.»	Образно-комічна адаптація	Підсилено метафоричну гіперболу, що викликає сміх.

Додаток В

Оцінка глядацької реакції на різні варіанти перекладу гумору

(результати опитування)

Параметр оцінювання	Оригінальна англійська аудіодоріжка	Українські субтитри	Український дубляж
Розуміння жартів	4,8 / 5	3,9 / 5	4,4 / 5
Комічний ефект	4,7 / 5	3,6 / 5	4,5 / 5
Емоційна залученість	4,6 / 5	3,8 / 5	4,3 / 5

Додаток Г

Технічні фактори впливу на переклад гумору

Аудіовізуальний формат	Обмеження	Потенційні наслідки	Рекомендації
Субтитри	32–42 символи на рядок	Втрата багат шаровості жарту	Стиснення + адаптація
Дубляж	Синхронізація руху губ та інтонації	Відмова від буквального перекладу	Вибір природної фрази, а не дослівності
Озвучення	Швидкість темпу та персонажів	Розрив між жартом і реакцією	Додавання коротких вставок

Додаток Д

Зразок анкети для глядачів щодо сприйняття гумору

1. Чи було зрозуміло зміст жартів у перекладі?

Так Частково Ні

2. Наскільки комічним здавався гумор у перекладі?

1 — зовсім не смішно ... 5 — дуже смішно

3. Яка форма перекладу видається кращою?

Субтитри Дубляж Озвучення Інше _____

4. Чи викликали жарти бажану емоційну реакцію?

Так Частково Ні

5. Які моменти здалися найбільш вдалими / невдалими?

(Відкрита відповідь)